

מחור מחור
 לרגל הילולת סידנא
 רבי מאיר אביחצירא זצ"ל
 ר"ז ניסן תשמ"ג

מהודות 'קדן טללי ברכה'

שנה ט' (תשפ"ה)

אוצר פניני נאונני ההודות והחסידות

◆ פסח ◆

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
 מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
 מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
 ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זע"א

הקבלת פני
 רבו ברגל

אוצר פניני החסידות

פסח של חסיד בסיביר

נציין ארה חסדי לפרשת השבוע
 ספיר ויהלום

אמונת צדיקים
 - יסוד בעבודת ה'

מילתא חדת'א - מילך יקרין

ישיבת אכיר יעקב
 אור מאיר שמחה
 נהריה

מכון אור ליישנים
 ירושלים - נהריה

מגן אברהם | מתיקות וערכות בספור יציאת מצרים ה
קדשת לוי | מתלהב להאמין ולספור ואין מחשבתו מתעייפת כל הלילה ה
זרע קדש | אף אם יספר אלף שנים לא יגיע לקצה הספור ה
פרי צדיק | זכירת יציאת מצרים מסרתה לקובע בלב שכל בר ישראל במדרגה הנמוכה ביותר ביכלתו לשוב ה
סוד ישרים | המרגיל עצמו במוותרות עובר ולא ישיב את העם מצרימה' ה
יסוד יוסף | סגלת אמירת ההגדה בלב שמח ובחזרה מרבה ה
אמרי חיים | אמירת ההגדה מטהרת קשבת קדש ה
מנהגי החתם סופר | אמירה בקול חוצב להבות אש ה
הגש"פ צמח מנחם | תאור מראה הרה"ק רבי יעקב אריה מרדכימין זיע"א בעת עריכת הסדר ו
הגש"פ תפארת איש | סימני הסדר הקנה לקבלת התורה ו
אמרי נעם | אכילת המצה פועלת ושוועות רבות ו
בית אהרן | כל בר ישראל ביכלתו לבקש מה שחפץ ו
אהל ישכר | 'מצוה עלינו לספור' - ספורי חסידות ו
ארח לצדיק | יום שאין עובדים בו את השם יתברך אינו יום ו
אמרי פנחס | 'להביא לימות המשיח' - על ידי ספור יציאת מצרים והאמונה מקרבים ביאת המשיח ו
מגיד דבריו ליעקב | טעם המצה מגן מחטא כל השנה ו
מהר"י מפעלזא | 'השאינו יודע לשאל' - מבקר מפלם ו
בית אברהם | אין זמן מגבל ל'ועכשיו' ו
בית אברהם | העצה בעת נפילה - סימני אמונה פשוטה ו
ישרש יעקב | בעת צרה על האדם לפרש מדרך הטבע ויושע ו
חלקת יהושע | חנוף הבנים לתורה ויראת שמים ו
אור ישראל | על ידי זכירת התגלות הבורא נמנע האדם מעברה ו
אמרי חיים | מאכלי השלחן עורף בלולים באור אמירת ההגדה וההלל ז
מאמר מרדכי | שלחן עורף סגלה להמשכת פרנסה לכל השנה ז
בית אברהם | בחינת בקור יום השבת ולכן אומרים נשמת ז
אמרי קדש | אחר הסדר משיגים שעוד מעט יבנה המקדש ז
דברי מאיר החדש | ויצמח פרקנה ויקרב משיחה ז
בית אהרן | שמחה וענוה על הזכיה לקים מצות הפסח ז
הגש"פ לב שמחה | 'כן נזכה לעשותו' במשך כל השנה ז
שפתי צדיק | על ידי קדשת מאכלי הסדר יכולים להרגיש ניצוץ דבקות בשיר השירים ז
כסא דוד | יציאת הנפש משיערי הטמאה ז
לחמי תודה | אמירת ההגדה מתוך פשפוש המעשים ח
בית פרץ | רפואת המצה לכל השנה ח
שיח יצחק | זכוף הנפש על ידי אכילת המצה ח
זכרון נפלאות | מזון הגוף מאכילת המצה ח
לב אריה | שתיית ארבע הכוסות כנגד ארבע חלקי שעבוד שנצלו ישראל ח
הין צדק | המרבה לספור ביציאת מצרים נעשה עצמו משבח יותר ט
ארץ צבי | חבי אדם לספור בשעת יציאת מצרים ממש ט

ישועות משה | רבי משה יהושע מוויז'ניץ זיע"א א
חובת התלמידים | על האדם לדמות לעצמו בליל פסח בתפלת ערבית ובסדר הקדוש, שהנו עומד בקרב מלאכי מעלה בגן עדן א
אוהב ישראל | בליל הסדר מתגלה אור השכל והאמונה ונכנס ספור יציאת מצרים בלב הבן א
אגרות קדש | משמעותה של יציאת מצרים בחיי היום יום א
בגדי השרד | תחלת ההגדה נתקנה בלשון תרגום מעין אמירת הקדיש בלשון תרגום להגן מהחצונים ב
הגש"פ צמח מנחם | אליהו הנביא הוא מחבר ההגדה ב
בית יעקב | 'והשיאנו' - משא הקדשה אשר מעמיס הבורא על כל אדם בימי המועד ב
מנחם ציון | 'ובדבר ישועה ורחמים חוס וחנו' - הכלעת הבקשה בתוך תפלת המועד ג
באר משה | השמחה והקדשה השורה על הצדיק מרגשת להמון העם המסתופפים בצלו ג
מאור עינים | אלולא חג הפסח לא היה באפשרות להתחזק ג
פרי צדיק | קדשת כל המועדים משפעת מפסח ג
אור ישראל | פסח הוא בחינת יום הכפורים ג
בינת ישראל | החלוק בין פסח לימות החל כמו החלוק בין ישראל לנכרי ג
אמרי פנחס | ההירות הנדרשת בפסח ג
סדר הזמנים | יש לעסק וללמד בפה עניני חג ד
שם משמואל | הארת היום טוב גנוזה במסכת ד
הגש"פ ספר הזמנים | הפרת שרש נשמת האדם ד
בית אברהם | ביכולת האדם לדגל על העבר ולהתחדש ד
שיח שרפי קדש | הזמן לקבע האמונה בענין הפרנסה ד
שפע חיים | מסגל לפרנסה ד
אוהב ישראל | בעת בדיקת חמץ יבדק כל מדותיו ויבער כל מדה רעה ד
דברי בינה | בליל בדיקת חמץ יש לשוב בתשובה על כל עניני הרשות מהשנה החולפת ד
ישמח ישראל | שמחת הצדיקים בעת שאיבת מים שלנו ד
פת עין | ערב פסח בשעה ששית הוא עת רצון הגדול יותר בכל השנה ד
שליה הקדוש | יזהר שלא לשיח שום שיחת הליו כדי שלא יפרד מהדבקות בליל נורא וקדוש זה ד
אמרי נעם | המשכת ריח גן עדן בליל הסדר ד
בית אהרן | כל אדם ביכלתו לקחת תועלת מרבה מליל הסדר ד
דרך פקודיך | חבוב מצוה ונשוק המצות והמרור והארבע כוסות ה
בינת ישראל | מאכלי ליל הסדר מכניסים קדשה גדולה בנפש ה
שו"ת חתם סופר | מצות עשה היחידה מדאורייתא באכילה ה
אמרי נעם | צדיקים מרגישים באכילת מצה קדשה הנפלאה ה
אמרי חיים | בעת אכילת מצה אין הצדיקים יכולים להסתיר מדרגתם ומבצבץ ויוצא החוצה ה
הגש"פ שם משמואל | אורות גבוהים נכנסים ללבות בני ישראל לעוררם ה

בס"ד

קו 'מחבורים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

עיצוב ועימוד עלונים: שוקי קנר

פסח

ליל התקדש חג

ישועות משה

רבי משה יהושע מוויז'ניץ זיע"א
כאשר ימי הפסח ממשמשים ובאים, מתעורר בזכרונו כל שנה ושנה עבודת ליל הסדר של אבינו רוענו הקדוש זצלה"ה, עבודתו באכילת מצה, פניית מרור בחרסת, תשוקתו וגעגועיו בכללות הנפש ממש למצוות הפסח, וצפיתו בכליון עינים מתי יבאו לידו ויקימם.

אין לשער רום מדרגתו באהבת השם יתברך ורחיבות המצות, כי לשער מדרגה כלשהי מאיש צדיק, צריך המערך בעצמו להיות במעלה ומדרגה זו, ומה מאד רחוקים אנו עדין מרוממות אהבה ודבקות שלו בהשם יתברך.

אש להכה תוקד בקרבו לכל מצוה ממצות השם יתברך, לכל רצון הבורא אשר מברכין עליה אשר קדשנו במצותיו וצונו, אם הוא מהמצוות הנוהגות בליל הסדר או מצוות לולב שבחג הסוכות היה מתרפק בגעגועים עזים לקימם, עס האט געברענט אויף איהם די הויט, לא היה יכול להמתין עוד.

ובפרט לליל הסדר, שבועות על גבי שבועות קדם חג הפסח היה מתלהב באמרותיו הטהורים: הנה הנה הפסח בא, הנה הנה הסדר מתקרב, ובלייל הסדר עצמו היה מורז עצמו תוך מתפלת מעריב ללא שהות נכנס לערך הסדר, לא היה יכול להתמהמה.

ופעם כשנכנס וראה שעדין לא הביאו צרכי הסדר אל השלחן, התבטא בהשתוממות רבה "דא ברענט אלעס און דא שטייט מען אזוי", מתוך התלהבותו הנסערת עמד ותמה על אלה העומדים מן הצד שאינם מתפעלים מקדשת מצות הסדר הלא הפל המצה הפוסות וכו' בוצרים בקדשתם הנפלאה, וכאן עומדים מן הצד וכאלו לא נעים ולא נעים, עדין להם פנאי ומתמהמהים, אתמהה.

לדאבון לב הדור הצעיר לא זכו לראותו ולבקר בהיכלו, אבל אלה שזכו להסתופף בצלו כאשר באו לימים אלה ואבי אדוני מורי ורבי הלהיב את לב סוכביו ומלא את לבם בהרגשיו הטובים ברב החשיבות ונעם הקדשה של ליל שמורים.

והיה פועל אצלם שיהיו תאות עולם הזה נבזים ונמאסים בעיניהם, הביא בהם רוממות הנפש מרצון הבורא עד אשר לא ערב לבם להתענג בתענוגי עולם הזה השפל, להניח חיי עולם ולעסוק בחיי שעה. מי היה יכול לסבל הבלי העולם בימים אלה כאשר לנגד עינינו עמד יהודי קדש קדשים אפוף כל פלו פסופין וצמאון נפש לסדר ומצה, מה נאמר ומה נדבר, מי יתן ונזכה גם היום להרגיש באפס מה מהרגשיו הקדושים, קדשתו טהרתו, צמאון נפשו וגעגועיו לכל דבר ה' (ניסן תשנ"ט):

חובת התלמידים

רבי קלונימוס סלמיש מפיסצנא זיע"א
על האדם לדמות לעצמו בליל פסח בתפלת ערבית ובסדר הקדוש, שהנו עומד בקרב מלאכי מעלה בגן עדן, משבח לשמו הגדול וסועד מעין הסעודה שלעתידי לבא

ימי הפסח הקדושים באים, בקדשתם אותנו מבית ומבחוץ יקדישו, ובאורם אותנו ימלאו אף וקיפו. רק להודות ולהלל לשמו הגדול, שזהו תכלית כל הבריאה ושלמות דרי מעלה עם דרי מטה.

ותכף כשמגיעה תפילת הערב בלילה ישמח האיש בגדל זכותה, ויחשב,

מה מאשר אני שזכיתי אל השלמות ועליתי אל העולם העליון, הן אמת שיש לי דאגות גופניות ורוחניות, אבל עתה את הפל השלכתי ממני, גם את כל העולם אף את עצמי פשטתי ממני, ואין לי עתה רק לעמוד בתוך המזנה הגדול של מלאכים אופנים וחיית הקדש לברך ולהלל לשמו הגדול, לגלות ולהאיר את אור אין סופו יתברך גם בארץ וגם בקרב נשמתי וגופי. וכל כך תרב שמחתו וכל כך תגדל התלהבותו עד שרק בקשי יאצר את גופו מבלי רקד מן הארץ עד לרקיע, ומבלי התפרק והתפקע כמעט.

ואחר כך כשבא אל הסדר, יציר לו עתה שהוא בגן עדן, והסעודה מעין הסעודה של סעודה לעתיד לבא היא, הפל מתערב לקדשה אחת, אכילת מצה ומרור, אמירת הגדה, שתית יין של הד' כוסות הארת יין המשמר, ושוב הלל ושוב שירות ותשבחות לה' המשבח והמפאר, מלאכי מעלה עומדים צופים להקשיב לרנתנו ואבינו מלכנו עומד ושמח ומתענג לקבל את שירתנו ותהלתנו פנודע מזיהר הקדוש.

וכל תבה שאומר האיש הישראלי על הסדר מרגיש בעצמו את קדשתה, אהובה ועננה לו, שמח ומתקדש בה עד שממש חבל לו על שפכר נשמטה ממנו, רוצה הוא לכפלה עד אלה פעמים, ולא להנתק ממנה, בטל הוא פלו אליה וכורע לפני מתיקת הדבורים חתיכות וריעות ספר התורה של הקדוש ברוך הוא אשר בפניו. וכאמור צריכים להשאיר קדשה זו על כל השנה ובאורה נסע תמיד ונלך (מכתב לאנשי שלומ):

ספור יציאת מצרים

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העשל מאפטא זיע"א
בליל הסדר מתגלה אור השכל והאמונה ונכנס ספור יציאת מצרים בלב הבן כל ימות השנה אף אם יאמר להבן הספור יציאת מצרים לא יהיו אז הדברים מתישבים בלבו ולא יכנסו באזניו, כי זה תלוי באמונת הלב, ולאו כל מחא סביל דא.

וזהו שאמרה לנו התורה (שמות יג ח) 'בעבור זה, ודרש בעל ההגדה 'לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך', רצה לומר בליל פסח שאז מתגלית הארת המוחין אשר רומזין לזה המצה והמרור, ובוזו הלילה מתגלה אור השכל והאמת והאמונה, וחופף בלילה הנה על כל זרע ישראל.

ואז כשתישב לבנו תשובה זו ותגיד לפניו כל הספור הלז אז בודאי יכנסו דברי האב באזני הבן ויאמין באמת ביציאת מצרים. מה שאין כן בשאר ימות השנה שאז החשכות גובר בעולם על ידי זה לא יוכל הבן לקבל דברי אביו ולהאמין בהם. ויהי רצון שיקים בנו במהרה בימינו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות אמן:

אגרות קדש

רבי מנחם מענדל מלויבאוויטש זיע"א
משמעותה של יציאת מצרים בחיי היום יום משמעותה של יציאת מצרים בחיי יום יום היא - ההשתחררות משעבוד האדם לגופו ונפשו והבהמת, מהשתעבדות

של שר המשקים שהוא רמז על גאלת ישראל העתידה להיות במהרה בימינו, וכמו שאמרו ז"ל בפרק גיד הנשה עין שם (תולין צב).

יודוע הוא דגאלת מצרים היתה פתיחת גאלה לכל הגאלות, ובפרטות להגאלה העתידה, כי בהעלם היה כלול בגאלת מצרים פח הגאלה העתידה, וכידוע ליודעי חן, וכמו שזרמזו באמת במה שנאמר (מכה ז טו) 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות', כידוע.

ולכך כאשר דבכל בחינת נס וישועה שהיה באיזה זמן המשנה, כהגיע אותו היום בכל הקף שנה מתעורר ענין הזה למעלה בסוד הפתוח והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור ובכל שנה וישנה (אסתר ט כז-כח), וכידוע מטעם הארז"ל, ובפרטות על ידי הדבור בפה בענין הזה וכי.

ולכך אחר דאמרנו ההגדה של פסח בשמחה רבה, הרי אותה האמירה והקריאה הוא המעורר בחינת הזמן, שהיא הבחינת גאלה הפלילית. מה דבגאלת מצרים נעטר פה בהעלם הכח של הגאלה העתידה הנ"ל. ולפיכך עכשו הוא עת המכשר להוציא מפתח אל הפעל מההעלם אל הגלוי הגאלה העתידה לבא במהרה בימינו.

ולכך אצל הכוס רביעי הוא דמוזמנים את אליהו הנביא הקדוש, להראות לו כי אנחנו קימנו מה שמשטל עלינו, כל מה שהיה מסדר לנו בההגדה בשמחה רבה, ועל פן יעשה עכשו אליהו הנביא ז"ל מה שמשטל עליו [שהיה נתעורר לנו בזו הליל שמורים, הנאמר ביה שמורים לדורות] שיבא לבשר לנו את הגאלה השלמה במהרה בימינו ושנזכה להיות בשנה הבאה עם משיח צדקנו בירושלים, אמן וצח סלה ועד:

תפלת המועד

בית יעקב

רבי יעקב מאיז'ביצא זיע"א

'והשיאנו' - משא הקדשה אשר מעמים הבורא על כל אדם בימי המועד

והשיאנו ה' אלקינו את ברפת מועדיך. והשיאנו הוא מלשון משא העמוסה על האדם, והוא פי בכל חג משפיע השם יתברך קדשה לישראל בבת אחת שלא בהדרגה, וטוענים בברפת החג ומעמיסם בקדשה הרבה יותר מכפי הבנתם ודעתם,

שנכנסו בעת התפלה, ולפיכך אנו אומרים גרסא זו בלשון תרגום כדי לשבר כח החיצונים ולהכניעם ולבטלם כבטול חמץ.

כ"ח תבות בפסקא זו כנגד כ"ח תבות מאמן יהא שמה רבא עד סוף הקדוש

ונראה לעניות דעתי דהפסקא הזאת שהיא בלשון תרגום נתקנה בכ"ח תבות, דומיא דכ"ח תבות שיש בקדיש מאמן יהא שמה רבא' עד לבסוף, ועוד מלת די הפתובה פאן שאמר 'די' אכלו אבהתנא היא משלמת לחשבון מ"ב, הרי הפסקא הזאת דומיא דקדיש:

כוס של אליהו

הגש"פ צמח מנחם

רבי אהרן מנחם מנדל מרדזימין זיע"א

אליהו הנביא הוא מחבר ההגדה

הנה כאשר דמנהגן של ישראל תורה הוא. ונוהגין בכל תפוצות ישראל אצל כוס רביעי למזג כוס אחד יותר מהמסבין וקורין אותו כוס של אליהו הנביא ז"ל, וכמו שכתב מנהג הזה גם פן בחק יעקב (הלכות פסח סימן תפ עין שס), וגם נוהגין לפתח הפתח לכבוד אליהו הנביא (המובא גם כן ברמ"א סימן הנ"ל), וגם נוהגין לקום ולומר ברוך הבא בעת שפותחין הדלת, והוא שזהו ענין נכון מאד ותקון גדול הידוע ליודעי חן.

והנה על פי פשוט גם פן נוכל לומר בזה, דהנה שמעתי מכבוד קדשת אבי אדוני מורי ורבי זצוקלה"ה זיע"א (רבי שלמה יהושע דוד מרדזימין זיע"א) שאמר בשם כבוד קדשת אבי אדוני זקני מורי ורבי זצוקלה"ה (רבי יעקב אריה מרדזימין זיע"א) ששמע מפה קדוש של רבנו הקדוש הנקרא הרבי רבי בונם זצוקלה"ה מפרשיסחא, אשר הוא מכיר מהלשון של ההגדה של פסח, ובפרט מהמאמר 'ברוך המקום ברוך הוא' הנאמר בהגדה (אשר זה הלשון נזכר כמה פעמים בהתנא רבי אליהו הקדוש) אשר דאליהו הנביא הקדוש ז"ל היה בעל המסדר ההגדה של פסח.

מוזגים כוס עבורו לומר שאחר שקימנו מה שסדר לנו בהגדה עתה עליו לעשות המטל עליו ולבשר הגאלה

ועל

פן אחר הקיום של ספור יציאת מצרים בההגדה, ואכילת המצה ומרור, ושתיית הארבע הפוסות, שהם כנגד הארבע הלשונות של גאלה, והוצאתי, והצאתי, ונאיתי, ולקחתי, וכנגד הארבעה פעמים כוס הנזכר בתורה הקדושה בהחלום

לדרישות והרגלים גופניים ומהסביבה החמרית. חרות זו באה על ידי השמעות לקריאה הנצחית של ה', אלקי אברהם יצחק ויעקב ויהוצאתי אתכם מתחת סבלת וכו' והייתי לכם לאלקים' - המתבטאת (כבימי יציאת מצרים) בקבלת התורה וקיום מצוותיה.

יציאת מצרים היא נצחית ומתקיימת בכל יום ויום

הקריאה היא נצחית. יציאת מצרים חייבת להיות בכל יום ויום, וכל יום הוא בבחינת 'הגיע הקץ' ומשמש שעת כשר להשמע לקריאה. אלא שישנם כאלה 'המתעקבים', ואת שער הכשר שלהם הם דוחים לימים הנוראים (ראש השנה ויום הכפורים), או, לכל היותר, לשבתות וחגים.

ואפלו מבין אלה המזכירים ומקיימים את יציאת מצרים בכל יום בשעת התפלה - נמצאים כאלה המצמצמים אותה לתפלה בלבד, ומחמיצים את שער הכשר שבמשך היום (חלק כב עמ' תלב):

אמירת ההגדה

נגדי השרד

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

תחלת ההגדה נתקנה בלשון תרגום מעין אמירת הקדיש בלשון תרגום להגן מהחצונים

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים. נראה לעניות דעתי דמלין לצד עלאה ימלל בדרך סוד ורמז, וכל ההגדה בדרך סוד היא. ושמה מעיד עליה, דכל לשון הגדה הוא על לשון הסוד הנסתר והנעלם, כמו שאמר בזהר הקדוש על פסוק (דברים ד יג) 'ויגד לכם את בריתו'.

ותקנו תחלתה בלשון תרגום, כמו שמצינו בקדיש דנתקן בלשון תרגום, ואמר בזהר הקדוש (ח"ב קכט:) דהוא מתבר שלשלאין דפרזלא, דהוא משבר כח הסטרא אחרא ומכניע אותם.

והנה הקדיש אנו אומרים אותו בעת שאנו רוצים להעלות העולם לעולם שלמעלה ממנו, באותה שעה אנו אומרים אותו להכניע הקלפות, כדי שלא יתאחזו הקלפות עם העולם ההוא, וכן נמי בשעת ירידת העולמות פשמורידים השפע אנו אומרים אותו, כדי שלא יוכלו גם הם לקבל השפע.

והוא הדין והוא הטעם הכא, דעל ידי קריאת ההגדה חוזרים כל המחזין

ואין בכת האדם ותפיסתו להשיג את הקדשה הגדולה שנתן בהם השם ותכרף וכו'.

במשך ימות השנה משכיל האדם להשיג ולפשוט בקרבו את הקדשה שזכה לה במועד

ואחר כף בכל השנה מתפשט זה, והשם תכרף מלמד לאדם הדברי תורה להבין בתוך הדעה ויבא האדם בכל פעם לפרטים מהקדשה הגדולה, ואז יבין וישכיל הדברי תורה בכל אשר יפנה ויצאו לו בהדרגה מעט מעט וכו'.

וכמו שהמשנה נגד הגמרא הוא רק ראשי פרקים ואחר כך בגמרא מתפשטת, כמו כן בחג הוא רק ראשי פרקים והזמן קצר ולא יספיק ללמד ולהבין מה שקבלו בפרט, ואחר כך בכל השנה מבין זה מעט מעט, ועל כן בחג הוא כמשא אשר יכבד עליו שאז אין האדם יודע הטעם.

משל מאב ובנו

וכמו שאמר אבי אדוני מורי ורבי זללה"ה [פעל מי השילוח], למשל אב ובנו שהלכו בדרך ומצאו אוצר, וצוה האב לבנו שיקח זהב הרבה, והבן אינו יודע מהות הטובה וכמה עולה מחירו, ואמר האב לבנו, לעת עתה קח כפי שתוכל שאת, שאין פעת פנאי להבינה, וכבואנו לביתנו אבינו גדל יקרית שלו ואז תחשב ותספר ותדע מחירו ותבין מהותו, כן הוא בקדשת ברכת החג.

באור הבקשה 'והשיאנו'

וזהו 'והשיאנו ה' אלקינו את ברכת מועדיך, הינו הטעינו והעמיסנו כחג הזה מכל מיני טובות בכלל, כי עדין אין אנו יודעים מה יחסר לנו בכל השנה בכל יום בפרט ואף שאין לנו הבנה בהקדשה הנשפעת בבת אחת (חג הפסח אות 1):

מנחם ציון

רבי מנחם מנדל מרימנוב זיע"א
'ובדבר ישועה ורחמים חוס ותננו'
הבלעת הבקשה בתוך תפלת המועד

וכבר בארתי מה שאומרים בתפלה [עלה ויבא] 'ובדבר ישועה ורחמים חוס ותננו', כי ביום טוב אסור לומר שום תחנה שלא לתן מקום לבעל דין לחלק ולקטרג ולומר שאיננו עושה רק בשביל עצמו וצועק הב הב.

ומכל מקום הלא צרכי ישראל מרבין ואי אפשר בלא הרחבת עינינו העולם הזה, ועל כן מכניסין השאלה הזאת באמצע, כמו שני אוהבים שמתעלסים באהבים ומספרים יחד, ובתוך הדברים אומר לו - בעבור אותו דבר הידוע שאני צריך בודאי אל המנע ממני.

וזהו שאומרים 'ובדבר ישועה ורחמים' שאנחנו צריכין להושע 'חוס ותננו' ורחם עלינו כי אין לנו על מי להשען:

הקבלת פני רבו ברגל

באר משה

רבי משה מסו' ניץ זיע"א
השמחה והקדשה השורה על הצדיק
מרגשת להמון העם המסתופפים בצלו

הסימן מבהק מצדיק האמתי הוא, כשגדל השמחה מאיר בפניו, כמו שכתוב (קהלת ח א) 'חכמת אדם תאיר פניו', וכדאיתא בחובת הלבבות בסימן הפרוש צהלתו בפניו ואכלו בלבו.

וזהו הענין שהולכים להקביל פני הרב ברגל, הידוע שבכל רגל ויום טוב חוזר למציאות הראשון ומתגלה בו עצם ההארה שנתגלה בו מאז ומקדם, אף שלא כל אדם זוכה שתגיע אליו ההארות הרגל ויום טוב הקדוש, כי אם הצדיק האמתי שמתנהג בכל ימיו בגדל הקדשה והפרישות. **וכמו** שכתוב 'לא יראו פני ריקם' (שמות כג טו), ירצה שאותן ההמוניים שהם כל ימיהם בבחינת ה'ריקם' ומרגנים מפל טוב, לא יזכו שיופיע עליהם הפנים של מעלה המתגלה בפנימיות ההארה בכל מועד ויום טוב.

כי אם הצדיק הקדוש האמתי שאינו מחסר שום יום מימיו, ואפילו כמעט רגע, מהיותו בגדל הקדשה בעסק הקדשה ורקיוס מצות ומעשים טובים והוא חס ושלום אינו בבחינת הריק, בודאי שהצדיק הזה זוכה לקבל הרגל הקדוש השלמות. **על** כן הולכין שאר ישראל ופשוטי העם שאינם בבחינה זו, להקביל הרב ברגל, למען ישפיע להם הצדיק הדור, שהוא הרב והגדול שבהם, מזיו ונעם העליון הקדוש שמאיר בו בכל מועד ויום טוב, ועל ידי זה יוכלו גם לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו.

אך באפן שיבאו בשביל זה באמתות וכוונת לבם, ולא לשום פנים אחרת, כי אם להקביל פני הרב דיקא, דהינו הפנים של הרב הצדיק הקדוש שפונה עצמו מכל עסקי העולם הזה ואף כל מגמתו להתדבק בהבורא ותכרף, ואז כשיבאו כלם יחד באמתות פונת לבם בשביל זה, יאיר ויפיע עליהם מזיו שכניתו והדרו, וירגישו מגדל השמחה שיבא בלבם מהשמחה ותענוג העליון של הרב (פרשת יגיש ד"ה והנה עיניכם):

לשונות של אור

מעלת החג

מאור עינים

רבי נחום מטש'רנוביל זיע"א
אלולא חג הפסח לא היה באפשרות להתחזק

לולא היה חג המצות בכל שנה לא היה באפשרי לאדם להתחזק בהשם:

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א
קדשת כל המועדים משפעת מפסח

בגמרא (ר"ה ד.) רגל שבו ראש השנה לרגלים. 'ראש' מורה שהוא הראש, ובתר ירשא גופא אזיל (עירובין מא.) **וכל** קדשת המועדים מסתעפין מחג הפסח:

אור ישראל

רבי ישראל מסאדיגורא זיע"א
פסח הוא בבחינת יום הכפורים

פסח הוא בבחינת יום הכפורים, כי כמו שביום כפור עצומו של יום מכפר, כמו כן בפסח רגוע אחד נחבער כל החמץ שבעולם בערב פסח. הגם שבפסח יש קצת אתערותא דלתמא, אבל העקר הוא מהבורא ברוך הוא:

בינת ישראל

רבי ישראל מנרודז'סק זיע"א
החלוק בין פסח לימות החל כמו החלוק בין ישראל לנכרי

אא"ו היהודי הקדוש ז"ע אמר, שהחלוק בין ימות החל לחג הפסח, כמו החלוק בין אינו יהודי ליהודי, כי בפסח צריכים לשאל על כל דבר המתר אם נעשה בהקשר פדת, וזהו עקר הענין של יהדות, ודו"ק:

אמרי פנחס

רבי פנחס מסו' ניץ זיע"א
הזהירות הנדרשת בפסח

בפסח כשנבא לעולם אור גדול, צריך אדם להזהר בכל מעשיו שלא יענש חס ושלום, והבו:

סדר הזמנים

רבי ישכר דב מנואלבראד זיע"א

יש לעסק וללמוד בפה עניני החג

בכל ימי משך הפסח צריך האדם לעסק בכל הענינים הנמצאים המדברים מעניני פסח, במדרש, ובזוהר, בילקוט, ובשאר ספרים. וזהו חג 'הפה - סח', כי בחג הזה צריך הפה לדבר מעניני פסח:

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

הארת היום טוב גנוזה במסכת

לקבל האור של יום טוב שיהיה קבוע על לוח לבו, צריך שיהיה הלב מעבד ומזכך ראוי לאותו האור, וזה משיגים על ידי התעסקות במסכתא של אותו יום טוב:

סגלת החג

הגש"פ ספר הזמנים

רבי יעקב מאיז'ביצה זיע"א

הכרת שרש נשמת האדם

בזה החג מאיר השם יתברך לאדם, שיוכל להכיר מקומו ושרשו, והוא בא על שרש חסרונו, ומזה יש לו שמחה גדולה:

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

'פסח' מלשון דלוג | ביכולת האדם לדלג על העבר ולהתחדש

אפלו פגם כל כך עד שאין בכל גופו מתם ושבור לשברים, בכל זאת אל יפל רוחו בקרבו ויתאש ח"ו, והזמן גרמא ב'פסח' שהוא בחינת דלוג - לדלג על העבר ולקבל על להבא לעשות רצונו יתברך:

שיח שרפי קדש

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

הזמן לקבוע האמונה בעניני הפרנסה

בפסח שהיה להם האמונה ללכת במדבר לא זרועה ולא שאלו מהיכן יתפרנסו, הוא זמן אשר כל אחד יוכל לקבוע בלבו האמונה עכ"פ מאן דיהיב חיי יהיב מזוני, ולא שיהיה ראשם ולבם בדיפות הפרנסה כמו בדורות הללו:

שפע חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנז זיע"א

מסגל לפרנסה

חג הפסח מסגל לפרנסה, כמו שכותב בתרגום יונתן (בראשית כו א) על הברכות שברך יצחק את יעקב, וקרא ית עשו בריה רבא בארביסר בניסן ואמר ליה ברי הא ליליא דין עילאי משבחין למארי עלמא ואוצרי טלין מתפתחין ביה וכו':

בדיקת חמץ

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העטל מאפסא זיע"א

בעת בדיקת חמץ יבדק כל מדותיו ויבער כל מדה רעה

תוכחות מוסר גדול, שיש לכל אדם לחשב בלבו באמת בעת בדיקת חמץ, ונדע שהגיע העת בבדיקת חמץ בפעל ממש, ולכו יכונו בלבו אז לבדק כל המדות שלו אם יש בהם איזה חמוץ, הינו איזה מדה רעה ח"ו, ובעת שרפת החמץ יכונו גם כן לבער ממנו את המדות הרעות מכל וכל:

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א

בליל בדיקת חמץ יש לשוב בתשובה על כל עניני הרשות מהשנה החולפת

אור לארבעה עשר בודקים את החמץ, הינו שצריך לקדש את עצמו בכל עניני הרשות שלו מכל ימות השנה שעברה אם היה בפגמה הראוי וכו', ולכו צריך האדם באור ליל י"ד לקדש את עצמו ולהתקשר באור הפנימי וחיית השי"ת השופע בכל הדברים, ועי"ז יתעלו כל דברים הגשמיים לשרש העליון:

מים שלנו

ישמח ישראל

רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זיע"א

שמחת הצדיקים בעת שאיבת מים שלנו

מצינו מפמה גדולים ששמחו מאד בלקיחת המים שלנו למצה יותר מפמה מצות הגדולות מאד כמו אתרוג וסכה וכדומה וכו'. וצדיקים זכי הרואים, רואים בעינים פקוחות שמחת המים שמתקרבים להקב"ה, מזה יגדל שמחתם ביותר שאת אשר זכו למצוה יקרה הזאת אכילת מצה מיכלא דמהימנותא:

ערב פסח

בת עין

רבי אברהם דב מאבריטש זיע"א

ערב פסח בשעה ששית הוא עת רצון הגדול יותר בכל השנה

שזה ענין ערב פסח בשעה ששית, שאז מתחיל זמן הבעור ז' מדות הרעות. וכשאדם חוזר בתשובה שלמה לפני ית' מבער ומבטל בלבו כל מעשיו הרעים, אז הוא העת רצון לפני הבורא ב"ה יותר מכל השנה, והבא לטהר מסייעין אותו:

קדשת ליל הסדר

של"ה הקדוש

רבי ישעיה הלוי הורוויץ זיע"א

זהר שלא לשיח שום שיחת חלין כדי שלא יפרד מהדבקות בליל נורא וקדוש זה

קדשת הלילה הוא וכל הדינים הנוהגים היא קדשה רבה במאד, כי אז בחר בנו השי"ת מכל העמים וקדשנו במצותיו. על כן ראוי לאדם להיותו נזהר שלא ידבר בלילה זו שום שיחה משיחת חלין, ויזהיר בני ביתו על זה, ולא יהיו נפרדים מדבקות השי"ת רגע כמימרא, רק יתעסקו הכל במצות הלילה הזה ובספורי נסי מצרים ולפרסמם לבני ביתו:

אמרי נעים

רבי מאיר מדז'יקוב זיע"א

המשכת ריח גן עדן בליל הסדר

שמעתי בשם אדמו"ר הצדיק הקדוש מו"ה מענדל מרימנוב שאמר אל כבוד אא"ז הצדיק מראפשיץ זי"ע אשר המשיך בליל פסח ריח גן עדן:

סגלת ליל הסדר

בית אהרן

רבי אהרן מסרלין זיע"א

כל אדם ביכלתו לקחת תועלת מרבה מליל הסדר

מי שהוא עובד ה' באמת יכול לקח מלילות הללו של סדרים הרבה ותרבה, הן בגשמיות והן ברוחניות. לא דוקא אנשים גדולים יקרי הערף, אלא אף האנשים הגסים פחותי הערף, יכול כל אחד ואחד לקח לפי ערכו:

מעלת מצות הסדר

דרך פקודיה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א
חובב מצוה ונשוק המצות והמרור
והארבע כוסות

המחבבין מצות פוראם נוהגין לנשק המצה
והמרור והארבע כוסות – להורות
חשקם ותשוקתם בדבקות לעשות רצון קונם
בדבקות רוחא ברוחא:

בינת ישראל

רבי ישראל מגורדזיסק זיע"א
מאכלי ליל הסדר מכניסים קדשה גדולה
בנפש

המאכלים של מצוה בלילי הפסח מביאים
קדשה גדולה בנפש, כמו
שמצינו שאכילת נבלות וטרפות משקץ את
הנפש, ומדה טובה מרבה ממדת פרעניות,
שק"ו שאכילת מצוה מקדשת את הנפש:

שו"ת חתם סופר

רבי משה סופר זיע"א

מצות עשה היחידה מדאורייתא באכילה

מצות עשה של אכילת מצה משמרת בליל
פסח, היא יחידה נשארת לנו מפל
מצות אכילה שבכל התורה, אין לנו פסח
ולא קדשים, לא תרומה ולא מעשר שני,
רק מצוה אחת משנה לשנה:

אמרי נעים

רבי מאיר מדו"קוב זיע"א

צדיקים מרגישים באכילת מצה קדשה
הנפלאה

הצדיקים הגדולים מרגישים מוחין גדולים
וקדשה נפלאה בשעת אכילת
מצה:

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א

בעת אכילת מצה אין הצדיקים יכולים
להסתיר מדרגתם ומבצבץ ויוצא החוצה

כן הוא דרך הצדיקים, כל דבקותם ועבודתם
היא בהסתר, אף האכילה והשתיה היא
בדבקות נפלאה וכו', ומה שרואים מבחוץ
הוא ערף הרתיחות שאין הפלי יכולה עוד
לעצר בתוכה ויוצא לחוץ וכו', וביותר נראה
זאת באכילת מצה (פרשת במדבר):

מתיקות אכילת המצה

בערב תאכלו מצת, מיט זיסקייט זאלט
איר עסין דיא מצה [עם מתיקות

בערבות תאכלו את המצה]:

הגש"פ שים משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א
אורות גבוהים הנכנסים ללבות בני
ישראל לעוררם

בלילי פסח הלכות של ישראל נפתחים
וכו', כן הוא ענין ארבע כוסות של
ליל פסח, שאורות גבוהין נכנסין ללבות
ישראל ומעוררין את ישראל להתרפק על
אביהו שבשמים:

ספור יציאת מצרים

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א

מתיקות וערבות בספור יציאת מצרים

כשהאדם מדבר דבורים לפני מלך מלכי
המלכים הקב"ה, צריך שירגיש
מתיקות בהדבורים, ובפרט כשמדבר ספורי
נפלאות והנסים של יציאת מצרים – צריך
בודאי להרגיש בהם ערבות ועימות ידידות
ומתיקות גדול:

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

מתלהב להאמין ולספר ואין מחשבתו
מתעשפת כל הלילה

כשאדם מדבק בזה המחשבה תמיד שהכל
מאתו ית' ואינו תלוי כלל בטבע,
אז כשבא ליל פסח וכו' נתלהב האדם בקרבו
ומחשבתו זכה ובוררה וצוללה להאמין ולספר
בנסים נגלים פיציאת מצרים, ומחמת
התלהבות אינו מניח לו לישן כל אותו הלילה
וכו' ומחשבתו אינו נעשה עיף ויגע וכו'
ומחזותיו אינם נופלים (מאמר כללות הנסים):

זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א

אף אם יספר אלה שנים לא יגיע לקצה
הספור

נס יציאת מצרים אי אפשר לספר כלו, כי לית
מחשבה תפס תפיסה ביה בעולם זה שמשם
נשתלשל הנס, ואם יספר אלה שנים לא יגיע
לקצה הספור כיון שאין שיעור וצדק וקץ להדבר
לפי מחשבות אדם לתפס בעולם עליון:

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

זכירת יציאת מצרים מסרתה לקבע

בלב שכל בר ישראל במדרגה הנמוכה
ביותר ביקלתו לשוב

ולכן נצטוינו לזכר בכל יום יציאת מצרים
וכו', שיהיה דבר זה נקבע בעמק לב
כל ישראל, שבאם ח"ו יהיה משקע באיזה
תארה וסאוב רח"ל ולא יוכל לשית עצה
בנפשו, אל יתיאש עצמו, רק שיאמין ויצפה
להשית ויציאו מהסגור:

סוד ישרים

רבי גרשון העניף מראדזין זיע"א

המרגיל עצמו במותרות עובר על ולא
ישיב את העם מצרימה'

אמר אימור הגה"ק זללה"ה, שמי שמרגיל
עצמו במותרות - ואפלו בדבר קטן
- עד שאי אפשר לו לזוז ממנה, עובר על
לאו ולא ישיב את העם מצרימה':

אמירת ההגדה

יסוד יוסף

רבי יוסף יוסקא מדובנא זיע"א

סגלת אמירת ההגדה בלב שמח ובחדוה
מרבה

כל האומר שבה ויציאת מצרים והספור של
ההגדה בחדוה ובשמחה בלי שום לב
רגז, וכלי עצלות בדמיון משא חס ושלום,
אלא בכונת ושמחת הלב, זהו אשר נפסי
השכינה פרוסות עליו תמיד להצילו בכל
מקומות ובכל דרכים, וזוכה להעשות לו נסים:

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א

אמירת ההגדה מסהרת כשבת קדש

פסח נקרא שבת, ממחרת השבת, לומר
לך אף כי בער את החמץ רק מביתו
והצרו, ומפנימיות לבו עדן לא בער החמץ
מכל וכל, בכל זאת אמר הגדה והלל לה,
ובזה יטהר את לבבו מחמצו של הוצר, ממש
כפעלת שבת קדש:

מנהגי החתם סופר

רבי משה סופר זיע"א

אמירה בקול חוצב להבות אש

הגם שהיה דרכו בקדש בפרט לעת זקנתו
לומר הכל בחשאי בהתלהבות פנימי
בדרך נפלא עד מאד, אבל בשני לילי הסדר
היה קורא את ההגדה בקול חוצב להבות אש
עד שהיה קולו נשמע למרחוק בקרית חוצות:

אין זמן מגבל ל'ועכשו'
'ועכשו' קרבנו המקום לעבודתו. אין זמן מגבל מתי הוא 'ועכשו', אלא מתי שאיש יהודי אומר מה שהיה היה, 'מעכשו' אני מתחיל להתקרב לעבודתו יתברך, אז הזמן מקשר ומסגל לזה:

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

העצה בעת נפילה - סימני אמונה פשוטה

יהי שם לגוי מלמד שהיו ישראל מצנינים שם. בעת שאיש יהודי הוא בקטנות, בבחינת 'וירד מצרימה', העצה שלא יפל חס ושלום לגמרי, ויעלה שוב, שיעשה 'ציונים', הינו סימנים, שהיו אצלו קינת תקוע שממנו לא יזוז, והוא דרך התורה, מתוך אמונה פשוטה, ובזה יעבר החשכות ויזכה שוב לאור:

ישרש יעקב

רבי יעקב יהודה מנדלזון זיע"א

'פרישות דרך ארץ' - בעת צרה על האדם לפרש מדרך הטבע וישע

יירא את ענינו זו פרישות דרך ארץ. ירמו שכשיצטר לו לאדם בתכלית הצרה ח"ו, אזי העצה לזה שיקפיש עצמו וישליך מאתו כל דרך הטבע וישים אף על השי"ת בטחונו ואז יושע:

חלקת יהושע

רבי יחיאל יהושע מביאלא זיע"א

חנוך הבנים לתורה ויראת שמים

נאת עמלנו אלו הבנים. לרמו שתהיו עמלים בתורה, שאין מספיק מה שלומד בעצמו, רק צריך לחנך הבנים בתורה ויראת שמים:

אור ישראל

רבי ישראל מסאדיגורא זיע"א

על ידי זכירת התגלות הבורא נמנע האדם מעברה

מצה זו שאנו אוכלים על שום מה על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ וכו'. מי שיצרו תוקפו וכא ח"ו לעשות עברה, לא יספיק 'להחמיץ' - הינו לעשות העברה, 'עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים' - הינו עד שיחשב בהתגלות הבורא ב"ה, ואז 'וגאלם' - הינו לא יעשה עוד העברה:

מצרים' - יש צורך לספר ספורי חסידות, ועל ידי הספורים יוצאים ממצרים ומפל עקתיו בישיו:

ארח לצדיק

רבי אליעזר ליפא מקמעלניק זיע"א

יום שאין עובדים בו את השם יתברך אינו יום

רבי אלעזר אומר 'ימי חניך הימים'. רצה לומר להאיר לנו על ידי יציאת מצרים כל ימינו להאיר נשמתנו לעבודתו יתברך על ידי יציאת מצרים כנ"ל, שהיו קרואים ימים, שיום שאין בו עבודתו יתברך אינו יום:

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

'להביא לימות המשיח' - על ידי ספור יציאת מצרים והאמונה מקרבים ביאת המשיח

כשמספרים ביציאת מצרים ומאמינים שעשה הקב"ה נסים, וכיון שהוא כן בודאי עתיד להיות גם כן נסים גדולים, ועל ידי זה הוא התקרבות המשיח. וזהו 'להביא לימות המשיח':

מגיד דבריו ליעקב

רבי דב בעריש מביאלא זיע"א

טעם המצה מגן מחטא כל השנה

אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן. כמו שאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן בכדי שהיה טעם הפסח בפיו, כן כל איש ישראל אשר נשאר לו על כל השנה שהיה טעם מצה לחם עני בפיו, לא יחטא כל השנה וירגיש חיות ה' בכל דבר בתורה ותפלה ואף בדברים גשמיים:

מהר"י מבעלזא

רבי יהושע מבעלזא זיע"א

ה'שאינו יודע לשאל' - מבקר מקלם

ושאינו יודע לשאל את פתח לו. הרב הצדיק רבי צבי הכהן מרימנוב זצלה"ה אמר: 'אויף מיין ווארט - וויא דער שאינו יודע לשאל מאכט בעסער וויא זיי אלע' [על דברתי - השאינו יודע לשאל פועל יותר משאר הבנים]:

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

הגש"פ צמח מנחם

רבי אהרן מנחם מנדל מראדזימין זיע"א

תאור מראה הרה"ק רבי יעקב אריה מרדזימין זיע"א בעת עריכת הסדר

היה פניו בוער כלפידי אש ודומה למלאך ה' צבאות, וכל כך היה נאמר בהתלהבות גדול, אשר אף שהייתי אז טלוא וקטן, מפל מקום נכנסו אז הדברים האלה הקדושים לתוך לבי כאש בעורה:

סימני הסדר

הגש"פ תפארת איש

רבי אלתר ישראל טמיעון מנובומינסק זיע"א

סימני הסדר הכנה לקבלת התורה

והסמנים של זה הסדר - הכנה לקבלת התורה של חג השבועות הבעל"ט, וזהו שאמרו חז"ל 'אין התורה נקנית אלא בסימנים' הינו מתן תורה של שבועות - נקנית בסימנים של הסדר:

רמזי ההגדה

אמרי נעם

רבי מאיר מדו"קוב זיע"א

אכילת המצה פועלת ישועות רבות

'הא לחמא עניא' - פרוש ע"י זה הלחם עני פועלין אנו כל מיני ישועות להרבה ענגנים, 'פל דכפין כו' - הן פרנסה, 'פל דצריך ייתי ויפסח' - כל מה שצריך האדם, הן בנים או רפואה או פרנסה ויראת שמים, על הכל עונין לו ומשלימין כאנת נפשו וכו', 'ייתי ויפסח' - לשון פה סח, שיוכל להתפלל על כל מה שצריך לו:

בית אהרן

רבי אהרן מסרלין זיע"א

כל בר ישראל ביכלתו לבקש מה שחפץ

'כאן הבו שואל וכו'. כאן יכול הבר ישראל לשאל ולבקש אביו שבשמים כל מה שצריך, ולקבל חיות על כל הדברים בליהי הזה, ולהשיג מה שלא עמל ונגע על זאת:

אהל ישכר

בשם רבי מנחם מנדל מליובאביטש זיע"א בעל הצמח צדק

'מצוה עלינו לספור' - ספורי חסידות

ואפלו כלנו 'חכמים' כלנו 'עבונים' כלנו 'יודעים' את התורה, בחינת חכמה, בינה, ודעת, 'מצוה עלינו לספור ביציאת

שלחן עורף

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א
מאכלי השלחן עורף בלולים באור
אמירת ההגדה וההלל

אכילת מצה ושתית ארבע כוסות המה
לכאורה ענין חמרי, אבל המה
משלבים עם ספור יציאת מצרים שירות
ותשבות לקל חי, ה'שלחן עורף' הוא
באמצע ההלל ואור פנימי המאיר כאור
החמה בתוך המצה וכוסות:

מאמר מרדכי

רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א

שלחן עורף סגולה להמשכת פרנסה לכל
השנה

'שלחן עורף' בגימטריא כמנין י"ב פעמים
'זו' הינו שמסגל בזה להמשיך
פרנסה ומזונות על כל י"ב חדשי השנה:

נשמת

בית אברהם

רבי אברהם מפלוג'נים זיע"א

בחנית בקר יום השבת ולכן אומרים
נשמת

ליל התקדש חג הפסח הוא בחנית לילה

כיום יאיר, והוא בבחינת שבת בבקר,
ולכן אומרים בו נשמת:

פיוטים

אמרי קדש

רבי יצחק מאמטינוב זיע"א

אחר הסדר משיגים שעוד מעט יבנה
המקדש

אדיר הוא יבנה ביתו בקרוב. הטעם למה
אומרים זה אחר הסדר, דעל ידי
הסדר משיגים שעוד מעט יבוא משיח ויבנה
בית המקדש:

דברי מאיר החדש

רבי מאיר מפרמיטלאן זיע"א

ויצמח פרקנה ויקרב משיחה

חסיד הוא וכו'. פעם אחת לשאמר הפזמון
'חסיד הוא', פתח ואמר: רבונו של
עולם, אויב דו ביסט א חסיד זאגשע ויצמח
פרקנה ויקרב משיחה' [אם חסיד אתה תגיד
איפה ויצמח פרקנה ויקרב משיחה]:

סיום הסדר

בית אהרן

רבי אהרן מסרלין זיע"א

שמחה וענוה על הזכיה לקיים מצות
הפסח

צריכים לשמח מאד באשר גמרנו פסח
כזה יפה ומהדר ומצחצח, הגם
שצריכים לבוש ולהכלם מאד בההדור שלנו,
רק עם כל זה כל אחד נודבד ונטהר:

הגש"פ לב שמחה

רבי שמחה בונם מגור זיע"א

'כאשר זכינו לסדר אותו כן נזכה
לעשותו' במשך כל השנה

יש לבאר 'כאשר זכינו לסדר אותו כן
נזכה לעשותו' - על כל השנה -
שיהיה בחינת יום טוב, ולהשאיר שמו
בקדשה:

שיר השירים

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפליץ זיע"א

על ידי קדשת מאכלי הסדר יכולים
להרגיש ניצוץ דבקות בשיר השירים

שיר השירים שנקבע ללמד בימי הפסח,
מפני שנתקדש הפה על ידי מצות
ספור יציאת מצרים ואכילת מזון דקדשה
מיכלא דמהימנותא וכו', על ידי מזון דמצוה
נודבד הדעת - יכולים להרגיש ניצוץ מדבקות
שבשיר השירים:

אוצרות גאוני הדורות

נפסא דוד

רבי חיים יוסף דוד אוולאי זצ"ל - החיד"א

יציאת הנפש משערי הטמאה

ונקודים אשר ראו עיני להרב החסיד
מז"ה זלה"ה בספר חסד לאברהם

(מעין שני עין הקורא נהר נז), וזה לשונו: אחר
שיצאו ישראל ממצרים מה עשה הקדוש
ברוך הוא, חשב מחשבות לבלתי ידח
ממנו נדח, וצוה לישראל בכל שנה ושנה
שיעשו ימי הפסח בהשבתת חמץ ואכילת
מצה, וסוד הענין הוא, כי היותר רשע
שב'ישראל אף על פי שירבה להרשע
ולפשע, אי אפשר להכנס בהיכל חמשים
של טמאה עד שירשע ויפשע ארבע מאות
יום רצופים זה אחר זה.

ובכל שנה ושנה שלוש יום קדם הפסח,
הקדוש ברוך הוא עושה להם לישראל
משוא פנים ברב חסדיו, ומתחיל להוציא
נפשותם מהיכלות הטמאה מעט מעט, שעור
אחד חלק אחד משלושים בכל לילה, באפן

שבלייל בעור חמץ כל פושעי ישראל עומדים
בפתח היכל החיצון מהחמשים, שעור חלק
אחד משלושים משעור הכמות שהיו נכנסין
ליל שלשים ואחת קדם הפסח, ובליל פסח
אין נכנסים כלל ועקר וכלם פטורין ובגני
חורין וכו', עכ"ל.

והוא ענין מקדש ונפלא, וממנו נקח
בנותן טעם לפי קטנות דעתי לכמה
ענינים. זה יצא ראשונה טעם בעקר למה
שאמרו רז"ל הקדושים (פסחים ה.) 'שואלין
ודורשין בהלכות הפסח שלשים יום, וכל
דבריהם כגחלי אש דת, כי בשמים ממעל
שלושים יום קדם הפסח ה' ברחמיו מוציא
לאור נפשות ישראל הנכנסות לשערי טמאה,
ומוציא כל יום מהשלשים חלק, ולכן
שואלין ודורשין בגמים אלו בהלכות הפסח
לעורר הרחמים, והגם דאיכא למאן דאמר
דהוא הדין בשאר רגלים, לא זכרו בש"ס
אלא פסח, דהוא עקר גדול אשר בשמים
התחילה הארת הפסח [וכו'].

וזה טעם מה שאמרו רז"ל (ר"ה יא.) בניסן
נגאלו ובניסן עתידין לגאל, דכיון
דשלושים יום קדם הפסח ברב חסדיו יתברך
הוא מוציא ממסגר נפש ישראל אשר בהיכלות
הטמאה, אין זמן פשר ונכון כזה לגאלה.

והוא הטעם למה שאמרו בתקונין ובר"מ
דמחית עמלק יהיה בערב פסח, דכבר
יצאו מפתח שערי טמאה הרשעים אשר
נפשם נטמעה בשערי טמאה, ועל פן בו
בפרק אלים זכות ישראל שימחה זכר עמלק.
ודין גרמא מאי דתנן (פסחים טז:) בכל דור
נדור חייב להראות עצמו כאלו הוא
יצא ממצרים, דמלבד טעם הפשוט דאלו
לא הוציא וכו' עדין אנו וכו', עוד בה
דגם בזמן הזה יצאו כל צבאות ה' מרשות
שערי טמאה מעט מעט, ונמצא פי בכל
שנה יש יציאת מצרים בעצם ממש להוציא
הנפש הנוגעת שנטמעה בשערי טמאה.
ויצו שאמרו רז"ל (קידושין מ.) דכל אדם
יראה בעצמו כאלו חציו זכאי וחציו חייב,

בפסח ואסור חמץ יש לו הכנה להיות נתקן מקלוקל כמו שכתבתי. (דרוש לפרשת בשלח)

זכרון נפלאות

רבי אלעזר הכהן זצ"ל

מזון הגוף מאכילת המצה

בגודל הקדש במדרש בראשית (פ"ח) עמד, מדוע אסרה התורה לאכל חמץ מתצי היום י"ד, דלא נמצא שום אסור התלוי בזמן שלא יהיה התחלה מתחלת הלילה, עין שם.

ונראה, דבספר חסד לאברהם (עין יעקב נהר מה) כתב, דע שהמתענה שבועה ימים ושבע לילות אפשר לו עוד להתקיים אף שמספן עצמו כמבאר ברמב"ם הלכות שבועות (פ"ה ה"ט), וכשמתענה יותר משבועה ימים וחמש שעות אי אפשר להתקיים בשום אופן, עין שם.

והנה בכל אכילת רשות יש בחינה 'בכל דרכיך דעה' (משלי ג' ט), כי בהתחזקות

הגוף יתחזקו כחות הנפשיות, כמו שאמר רב נחמן (עירובין סד) אנא דלא שתינא רביעתא לא צלא דעתאי, ואחר פונת הלב הן הן הדברים. ועל ידי אכילת מצה כמו פזית מצה בליל פסח, פזית פת בליל א' של סכות בפסח, ואכילת ערב יום כפור, ואכילת שבת יום טוב, ואכילת קדשים, נתקדש אדם ביותר כמו שעושה שאר מצות עשה תפלין וקריאת שמע. ויש בחינת מאכל אשר המאכל בעצמו רוחני, כמו שאמרו חכמינו ז"ל (יומא עה): על הפן מאכל שמלאכי שרת אוכלין אותו, דהכונה שהמאכל בעצמותו היא רוחני [וכו'].

והנה חמץ בעצמותו מאכל גשמי, ומצה בעצמותו מאכל רוחני לחזק כח הנפש של האדם, והזהר (ח"ב קפג): קרא מיכלא דאסותא של רפואה, כי מחזיק כח הנפש ברוחניות שבו, וכאשר אין אדם יכול להיות בכח אכילה שאכל רק שבועה ימים וחמש שעות ולא יותר ונאסר החמץ מתצות היום, אם כן לאחר הפסח לא נשאר בידו כח חיות המאכל של חמץ, כי כבר נתעבל אחר שעברו עליו שבועה ימים וששה שעות, ועקר העמדת חיות ממזון המצה שאכל ונתרפא הנפש.

לב אריה

רבי יהודה אריה לייב האשקוני זצ"ל

שתיית ארבע כוסות כנגד ארבע חלקי שעבוד שנצלו ישראל

הנה מצינו והוצאתי והצילתי וגו' ארבע לשונות, כנגד ארבע לשונות גאולה אלו תקנו ארבע כוסות בפסח, כדאיתא בדברי

בחדש זה הוא אסותא ורפואה לעשות רצון אבינו שבשמים כל חדשי השנה, וק"ל.

ועל פי הנ"ל דשמירת מצה מחמץ במשהו הוא שמירה וסיג לכל מצות התורה, יש לומר דרך רמז במשנה דאבות (פ"ד מ"ט) 'כל המקיים את התורה מעני סופו לקימו מעשר', ומקשים המפרשים הלא חזינו דכמה חסידים ואנשי מעשה, והם מקימים את התורה מדחק גדול ועני ומתים בעניות, ואיך אמר התנא 'סופו לקימו מעשר' הא חזינו דלאו הכי הוא.

רק לפי הנ"ל אחי שפיר, הינו דמצה נקרא בתורה 'לחם עני', ובזהר אמר דמצה דא היא אסותא דכולי שתא, ומכאן ואילף ייכול ברי מה דבעי. ואחי שפיר 'כל המקיים התורה מעני', הינו על ידי 'לחם עני' שהוא מצה, אם מקיים אותה כדן תורה וכהלכתו ונזהר מחמץ במשהו, אז סופו לקימו כל השנה בשאר מצות, וזה שאמרו 'מעשר' אף שאיכל לחם עשיר זו חמץ מכל מקום יוכל לקיים מאחר דאכל אסותא דמצה. (דרוש א לר"ח ניסן)

טיח יצחק

רבי יצחק איזיק חבר זצ"ל

זכור הנפש על ידי אכילת המצה

נצטוו ישראל על אכילת מצה בליל פסח ואסור אכילת חמץ כל שבועה, כי על ידי חטא אדם הראשון נכנס בו יצר הרע ונתגשם חמרו להמשך אחר פאות מגנות, והוא שאור שבועה הגורם קלקול הנפש, וביציאת מצרים שנבחרו ישראל להיות לו לעם, נצטוו באכילת מצה שלא נחמץ ולא נתקלקל, שבזה יהיה הכנה לטהרת גופם שלא להיות נמשך כל כך אחר פאות יצרו המגנה.

וכן כל אדם מישראל בזמן הזה, שבכל פסח מתעורר אותו הארה הגדולה שהיה בעת יציאת מצרים וגורם לו טהרת נפשו. ולכן כתיב (שמות יב ט) 'כי כל אכל מחמצת ונכרתה הנפש ההיא', שאין טהרה לנפשו, ועל ידי זה חס ושלום נכרת משרשו.

ולכן החלוק בין 'חמץ' ל'מצה' הוא באות ה', שמח' נעשה ה', שהח' רומז ליצר הרע שהיא פתוחה למטה כמו שאמרו רז"ל (מנחות כט): שלכן היא פתוחה למטה שכל הרוצה לצאת יצא, ופתוח פתחו למטה לשאול תחתית, ופתח השני שיש למעלה אצל גגו הוא פדי שיתקבל בתשובה ויהיה לו תקנה, כמו שאמרו במסכת שבת (קד) 'מאי טעמא תליא כרעא דהאי, דאי הדר ליעול בהך וכו' והבא לטהר מסייעין אותו, ונמצא שפתיחת הה"א מן החי"ת הוא רומז לתקנת האדם מחלאת זממה אשר בקרבו שנושאר בו על ידי חטא אדם הראשון, ובאכילת מצה

אם כן אפשר שנפשו נכנסה באיזה שערי טמאה, והקב"ה מוציאה ברחמיו ותברך בשלשים יום קדם הפסח עד שבלייל פסח היא בת חורין, ואם כן נמצא שהאדם עצמו יצא ממצרים ממש, שעקר השעבוד הוא זה להיות בשערי טמאה, וביציאתו הוא יצא ממש, ולכן חייב להראות עצמו כאלו הוא יצא ממצרים. (דרוש ו לשבת הגדול)

לחמי תודה

רבי צבי הירש הורוויץ זצ"ל

אמירת ההגדה מתוך פשוט המעשים

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים. דלכאורה 'את עצמו' דקאמר הוא שפת יתר. אף הנראה דכונתו הוא לנרו את העם לומר ההגדה בכונה גדולה ובהתעוררות רב, ולפשפש במעשיו ולהשיב בתשובה שלמה, כמו שהיו ישראל בעת צאתם ממצרים שהיה על ידי תפלה ותשובה כמו שאמרו חז"ל על 'משכו וקחו לכם' משכו מעבודת אלילים. וזה שאמר 'חייב אדם לראות את עצמו', רצה לומר לפשפש במעשיו ולראות אם הוא זכאי או חייב, וכמו שרמזו בספרי מוסר מה שאמרו (נגעים פ"ב מ"ה) 'כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו', ולזה אמר 'לראות את עצמו' ולפשפש במעשיו כראוי ולהשיב בתשובה, וזה שאמר 'כאלו הוא יצא ממצרים' שאז היה על ידי תשובה. (סו)

בית פרץ

רבי פרץ ב"ר משה זצ"ל

רפואת המצה לכל השנה

ושרש הדבר דעקר החדש הזה הוא לבער היצר הרע, דבעור חמץ זו יצר הרע ומצה הוא יצר טוב, וזהו פרשתי ברש"י (שמות יב יז) 'ושמרתם את המצות' אל תקרי 'מצות' אלא 'מצות', מצוה שבאה לידך אל פתמיצנה. והינו משום דאר"י כתב כל שנוהר בפסח מחמץ אפלו במשהו מבטח שלא יחטא כל השנה, וזה שאמר 'ושמרתם את המצות' על ידי זה שאתה משמר את המצות שלא יהיה חמץ במשהו, אז בודאי ושמרתם את המצות, כי סגלת שמירת המצה מועיל לכל השנה פלו מן היצר הרע, ועל ידי זה תוכל לקיים המצות [וכו'].

נמצא כללו של דבר, שכל עקר פונת המצות בחדש הזה הוא אסותא ורפואת הנפש על כל השנה פלו, וזה שאמר הכתוב (שמות יב ט) 'החדש הזה' ניסן 'לכם רא"ש חדשים', הינו ראשי תבות רצון אבינו שבשמים של כל החדשים, מאחר שנוהר

דלכאורה הִיא צְרִיף לְהִיטּוֹת כְּתוּב 'יְצִיאַת מִצְרַיִם' בְּלֹא ב'.

וְנִרְאָה דְּהִנֵּה הַפְּרִי מְגִידִים הַקָּשָׁה מֵהַ יִתְרוֹן יֵשׁ בְּחַיִּיב סִפּוּר יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּפִסְחָה, הַרִי בְּכָל הַשָּׁנָה חַיִּב לְהִזְכִּיר יְצִיאַת מִצְרַיִם, וְתִרְצֵן שְׁנֵי תְרוּצִים, הַאֲחָד דְּבָלִיל פִּסְחָה חַיִּב לְהַאֲרִיף בְּסִפּוּר, וְעוֹד תְּרוּצֵן עֵינֵן שָׁם.

אֲמָנָם טַעַם שֶׁבְּפִסְחָה צְרִיף לְהַאֲרִיף הוּא, מִשּׁוּם דְּבִשְׂאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה צְרִיף רַק לְהִזְכִּיר יְצִיאַת מִצְרַיִם, וְזֶה הֵלְשׁוֹן 'מִזְכִּיר' הֵינּוּ דְּבָר שְׂאִינוּ עֵתָה רַק דְּבָר שֶׁהִיא כְּבָר, כַּעֲיֵן זְכִירַת מַעֲשֵׂה מִרְיָם, וְזְכִירַת מַעֲשֵׂה עֲמֶלֶק י"מ"ש. אֲבָל בְּלִילָה זֶה מִתְעוֹרֵר עֵינֵי יְצִיאַת מִצְרַיִם מִמֶּשׁ בְּכָל נְפִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, וְהֵינּוּ שְׂמֵתְעוֹרֵרַת גְּאֻלָּה וְיִשׁוּעָה בְּכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, וְזֶה הַפְּרוּשׁ 'חַיִּב אָדָם לְסַפֵּר בִּיְצִיאַת מִצְרַיִם' מִמֶּשׁ, הֵינּוּ בְּשַׁעַת יְצִיאַת מִצְרַיִם, וְזֶה הַטַּעַם לְחַיִּיב סִפּוּר בְּלִילָה זֶה, מִחֻמַּת שֶׁהוּא בְּשַׁעַת יְצִיאָה מִמֶּשׁ.

וַיֵּשׁ לוֹמַר גַּם דְּזִהוּ הַטַּעַם דְּבַעֲי מִצְּהָ וְהַמְּרוֹר מִנְחִים לְפָנֶיךָ בְּשַׁעַת הַגְּדָה, כִּינֵן דְּעַל יְדֵי קִיּוּם מִצְוֹת הַיּוֹם מִתְעוֹרֵר עֵינֵי יְצִיאַת מִצְרַיִם, וְלִכֵּן כַּעֲיֵינֵן שֶׁהַמִּצְוֹת יִהְיוּ לְפָנֵינוּ בְּשַׁעַת סִפּוּר יְצִיאַת מִצְרַיִם, כִּי הַמִּצְוָה וְהַמְּרוֹר מִמְּשִׁיכֵינֵן הַאֲרָה עַל עֵינֵי יְצִיאַת מִצְרַיִם.

מֵאֲפֵלָה לְאוּרָה, כֹּה יֵאִיר אוֹרוֹת מֵאֲפֵלָה בְּכָל עַת שְׁנוֹכַח יְצִיאַת מִצְרַיִם.

וְזֶה הִיא כּוֹנֵנָה וְכָל הַמְּרָבָה לְסַפֵּר בִּיְצִיאַת מִצְרַיִם הַרִי זֶה מִשְׂבַּח' עַל יְדֵי הַסִּפּוּר, לְשׁוֹן שְׂבַח קְרָקְעוֹת, שְׂמֵתְעֵלָה וּמִשְׂתַּבַּח בְּנַפְשׁוֹ וְרוּחוֹ, וְנִשְׁמָתוֹ מִטְהַרְתָּ וּמִתְקַדְּשֵׁת עַל יְדֵי הַסִּפּוּר הַזֶּה, וְאֵתִי שְׁפִיר גַּם הֵלְשׁוֹן 'כָּל הַמְּרָבָה' כִּי בִיּוֹתֵר שְׂרִיבָה בְּסִפּוּר נַעֲשֵׂה עַל יְדֵי זֶה 'מִשְׂבַּח' יוֹתֵר, עַד כֵּאֵן בְּחִלּוּם. **וְעַל** פִּי זֶה יֵשׁ לְתִרְצֵן דְּקִדּוּק הֵלְשׁוֹן שְׂמֵדְקִדּוּק בְּתוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב בְּמִשְׁנֵה (בְּרִכּוֹת פ"א מ"ה) 'מִזְכִּירֵינִי יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּלִילוֹת', וְלֹא תִּנִּי תִּנְיָ לְשׁוֹן 'זוֹכְרֵינִי' אֵלָּא 'מִזְכִּירֵינִי' פּוֹעֵל יוֹצֵא, שְׁעַל יְדֵי הַזְּכִירָה מִזְכִּיר מִחֻדָּשׁ בְּעוֹלָמוֹת הַעֲלִיּוֹנִים, לְהִיטּוֹת נִזְכָּר וְנִפְעַל מִחֻדָּשׁ הַאֲרָה הַנִּפְלְאָה שֶׁהִיא אֲזַ בְּזִמְנֵן יְצִיאַת מִצְרַיִם, שְׁגַם הַיּוֹם הַזֶּה נִזְכָּה לִיְצִיאַת מִצְרַיִם מִשְׁעַבּוּד לְגְּאֻלָּה וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גְּדוּלָּה.

אָרֶץ צְבִי

רַבֵּי אֲרִיָּה צְבִי פּוֹרֵם זצ"ל
חַיִּב אָדָם לְסַפֵּר בְּשַׁעַת יְצִיאַת מִצְרַיִם מִמֶּשׁ

בַּהֲגָדָה אוֹמְרִים: מִצְּהָה עֲלִינוּ לְסַפֵּר בִּיְצִיאַת מִצְרַיִם וְכו', וְכָל הַמְּרָבָה לְסַפֵּר בִּיְצִיאַת מִצְרַיִם וְכו'. וְקִצַּת קִשָּׁה

רז"ל בְּעִרְבֵי פִּסְחִים (ע"ט). וְקִשָּׁה לְמָה תִּקְנוּ חז"ל אַרְבַּע כּוֹסוֹת דְּרוּקָא וְלֹא שְׂאָר מִצְוֹת וְדְבָרִים אֲחֵרִים.

וְשִׁמְעֵתִי אוֹמְרִים עַל שֵׁם הַרְבֵּ הַגְּדוּל הַמְּפֻלָּג בְּדוּרוֹ כְּמַהוֹר"ר וְאוֹלָף ז"ל אב"ד ור"מ דְּק"ק פּוֹזְנָא, דְּהִנֵּה הִיא מִהֲרָאוֹי לְהִיטּוֹת יִשְׂרָאֵל בְּגֻלוֹת ה' פְּעָמִים פ"ו שָׁנָה שֶׁהוּא אַרְבַּע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה, וְהִנֵּה עֶקֶר הַשְּׁעַבּוּד וְהַמְּרוֹר הִיא רַק פ"ו שָׁנָה מִשְׁנוֹלְדָה מִרְיָם, וְד' פְּעָמִים פ"ו שָׁנָה לֹא הִיא בְּשַׁעַבּוּד שֶׁחֻשָׁב הַקַּב"ה לְהִבְיֵא אֶת הַקָּץ, וְהִנֵּה כו"ס הוּא בְּגִימ' פ"ו, לִכֵּן תִּקְנוּ רז"ל ד' כּוֹסוֹת בְּפִסְחָה כְּנִגְדֵי ד' פְּעָמִים פ"ו שְׁנֵצוּלוֹ מִן הַשְּׁעַבּוּד. (פ"ר וּאֵרָא)

הֵן צִדֵק

רַבֵּי מִנְחֵם מְנַדֵּל טְפִירָא זצ"ל
הַמְּרָבָה לְסַפֵּר בִּיְצִיאַת מִצְרַיִם נַעֲשֵׂה עֲצָמוֹ מִשְׂבַּח יוֹתֵר

וְכָל הַמְּרָבָה לְסַפֵּר בִּיְצִיאַת מִצְרַיִם הַרִי זֶה מִשְׂבַּח. וּבְחִלּוּמֵי אֲדַבֵּר בּוֹ מֵעֵינֵי יְצִיאַת מִצְרַיִם וְיִשְׁבַּחְתִּי דְּקִדּוּק תִּבְתַּת 'מִשְׂבַּח', דְּהִנֵּה עֵינֵי זְכִירַת וְסִפּוּר יְצִיאַת מִצְרַיִם הוּא סְגָלִי לְטַהֲרָנוּ מִקְּלַפּוֹתֵינוּ, וְכִמּוֹ שְׁפָרְשׁוּ 'וְהַיְמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים בְּכָל דוֹר וְדוֹר' (אסתר ט כח), דְּעַל יְדֵי הַזְּכִירָה נִתְעוֹרֵר הַזִּמְנֵן וְהַהֲאָרָה שֶׁהִיא אֲזַ בְּזִמְנֵן הַיְצִיאָה

מעשי צדיקים

חֲמֵץ אֲסוּר בְּמִשְׁהוֹ, הַפְּטִיר לְעַבְרוֹ, "הָאֲמֵן לִי כִי מִשְׁהוֹ כַּעַס, גְּרוּעַ מִמִּשְׁהוֹ חֲמֵץ". (קדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל)

כָּל חַמִּירָא בְּרַב עֵם

בְּעֵרֵב פִּסְחָה שְׁחַל לְהִיטּוֹת בְּשַׁבָּת, אַחַר שְׁסִימוֹ אֶת הַתְּפִלָּה שְׁנַעֲרֹכָה בְּהַשְׁכָּמָה בְּבֵית מִדְּרָשׁוֹ שֶׁל הַרְה"ק הָאֲמֵרִי יוֹסֵף מִסְפִּינְקָא זִיע"א, צִוָּה הַרְבֵּי לְהַכְרִיז אַחַר הַתְּפִלָּה כִּי גַם הַשַּׁבָּת הוּא יַעֲרֹף אֶת שְׁלַחְנוּ בְּרַבִּים, כְּמַדִּי שַׁבָּת.

הַתְּנַבְּנוּ אֲנִשֵּׁי הָעִיר לְזֶה הַשְּׁלַחֵן אֲשֶׁר לְפָנָי ה', וְאַחַר בְּרַפְתָּ הַמְּזוֹן קָם הָאֲמֵרִי יוֹסֵף וְהַכְרִיז שֶׁכָּעַת יֵאֲמְרוּ כָּל הַצְּבוּר הַקְּדוּשׁ יִתְדִי כָּל חַמִּירָא, בְּאוֹתוֹ מַעֲמֵד נִכַח אַבְרָם שְׁלֹא זָכָה לְהַמְנוֹת עַל חֲסִידֵי הַרְבֵּי וְהִגִּיעַ לְעִיר לַחַג אֶת הַפִּסְחָה בְּבֵית חַמִּי, וּבְמִחְשַׁבְתּוֹ עָלָה הַרְהוּר מֵהַ הַצְּרִף לֹמַר 'כָּל חַמִּירָא' בְּצַבּוּר, אֲטוֹ דְּבָר שֶׁבְּקִדְּשָׁה הוּא, שְׂצָרִיף עֲשָׂרָה.

פְּרִנְסָה כְּעֵינֵי בְּפִתַח

הַרְה"ק הַסְּבָא מִשְׁפָּאֲלַעַ זִיע"א הֵלַךְ בֵּין הַבָּתִּים לְקַבֵּץ מַעוֹת צְדָקָה עֲבוּר קַמְחָא דְּפִסְחָא לְעֵנֵי הָעִיר, כְּשֶׁהִגִּיעַ לְבֵיתוֹ שָׁל גְּבִיר אַחַד, יָדַע הַגְּבִיר שֶׁהַרְבֵּי מִתְּכַנְּנוּ לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ סְכוּם גְּבוּהָ, וּמֵהָרָה לְהַתְּחַבֵּא מֵאַחוּרֵי הַדָּלָת.

הַרְבֵּי יָדַע שֶׁהוּא מִתְּחַבֵּא מֵאַחוּרֵי הַדָּלָת וְקָרָא לְעַבְרוֹ, "אַתָּה עוֹמֵד עֵתָה מֵאַחוּרֵי הַדָּלָת, תְּמִיד תִּהְיֶה פְּרִנְסַתְךָ כְּעֵינֵי בְּפִתַח", כִּי הִנֵּה, כַּעֲבֹר זִמְנֵן לֹא רַב יָרַד הָעֵשֶׁר מִכָּל הוֹנוֹ, וְהִיא מִחֻזֵּר עַל הַפְּתָחִים. (יְהִי אוֹר)

מִשְׁהוֹ כַּעַס הַמְּרוֹר מִמִּשְׁהוֹ חֲמֵץ

כַּעַס רָאָה הַרְה"ק הָאֲהַבַת יִשְׂרָאֵל זִיע"א אֶת אַחַד הָאֲבָרְכִים מִתְּקַצֵּף בַּעַת אֲפִיַת הַמִּצְוֹת, וְרָמַז לוֹ כִּי הוּא לֹא נוֹהֵג כְּרִאוּי, כְּאֲשֶׁר הַצְּטַדֵּק הֵלָה וְאָמַר כִּי הִלֵּא

מִשְׁהוֹ עֲבוּדָה זְרָה הַמְּרוֹר יוֹתֵר

סִפּוּר הַרְה"ק הָאֲהַבַת יִשְׂרָאֵל מוֹוִיז'נִיץ זִיע"א, כִּי הִיוּ מִקּוֹמוֹת שְׁבַרְבֵי זְהִירוֹת מִחֻשֵׁשׁ חֲמֵץ הַקְּפִידוֹ לְהַלְבִּישׁ אֶת הָעוֹפוֹת הַמִּיַּעֲדִים לְשַׁחֲטָה לְצַרְף חַג הַפִּסְחָה עִם מַעֲלִים מִיְחֻדִים, לְמַעַן יִהְיוּ שְׂמוּרִים מִמִּשְׁהוֹ חֲמֵץ.

בְּבֵית אַחַד מִן הַצְּדִיקִים, רָאָה אַחַד מִבְּנֵי הַבֵּית אֶת אַחַד הַתְּרַנְגוּלִים שֶׁל חֲמֵץ קוֹפֵץ הַיִּשָּׁר אֶל הַחֹדֵר שָׁבוּ שְׁמְרוּ אֶת הָעוֹפוֹת הַמִּיַּעֲדִים לְפִסְחָה, וּמֵהָרָה לְצַעֵק עַל הַמִּשְׁמָשִׁים מַדּוּעַ אֵינָם שׁוֹמְרִים כְּרִאוּי.

כְּפָנָה אֵלָיו הַצְּדִיק וְשָׂאֵל, "וְכִי לֹא שְׁמַעְתָּ מֵאֲסוּר כַּעַס", וְהֵלָה הַצְּטַדֵּק וְעָנָה, "הִלֵּא בְּפִסְחָה אֲסוּר אֲפֵלוֹ מִשְׁהוֹ חֲמֵץ", עָנָה הַצְּדִיק, "אֲנִי מִדְּבַר אֵלֶיךָ אוֹדוֹת אֲסוּר כַּעַס שְׁעָלִיו אֲמָרוּ חז"ל (עי' שַׁבַּת ק"ה): 'כָּל הַכּוֹעֵס כְּאֵלוֹ עוֹבֵד עֲבוּדָה זְרָה', וְאַתָּה עוֹנֶה לִי עַל תְּרַנְגוּל חֲמֵץ, אֲתַמְתָּה". (קדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל)

אחר שסימו לומר 'כל חמירא', עקם האמרי יוסף את דרכו ועבר סמוך לאברך ואמר, "לכאורה יש לתמוה מה הצורך לומר 'כל חמירא' ברבים, אטו דבר שבקדושה הוא הצריך עשרה.

אלא הענין הוא דהלא כתבו בספרים הקדושים דבטול חמץ מרמז על בטול היצר הרע, השאור שבפסח, ובאמת לכל יחיד ויחיד הוא דבר קשה מאד, וכי מי יאמר זכיתי לבי, אולם כשמתאספים מנין עשרה מישראל שאז שכינתא שריא, הדבר קל יותר.

ואם בכל ערבי פסחים קשה להתאסף לומר 'כל חמירא' בצבור, עקב טרדות החג הממושמש ובא, השנה בערב פסח שחל בשבת שנתנה לנו ההזדמנות לכך, בודאי שראוי ונכון לעשות כן". (ליקוטי אמרי יוסף)

הלואי עוד הארה מעין זה

בעת שהיה הרה"ק האמרי יוסף מספינקא זיע"א מעט מבסם בסעודת פורים, הוא ספר לאחיו **גאב"ד בענדיקוויץ** זצ"ל כי בצעירותו סבל מדחקות גדולה, עד כדי שהגיע ערב פסח ולא היה בידו כסף לקנות יין לארבע כוסות, וגם בני ביתו נפלו למשכב.

לפני הסדר נאלץ האמרי יוסף ללכת אל הסוחר יין ולרכש מעט יין בהקפה, הדבר גרם לו עגמת נפש גדולה והוא הצטער מאד, אך לימים ספר כי תמונת חלישות הדעת שהיתה לו אז, חנן אותו השי"ת בהארה כה נפלאה שעולם לא זכה להרגיש כמוה בכל ימי חייו, הוא סים ואמר, "הלואי וארגיש בחיי עוד הארה כזו בעת ליל הסדר". (פאר יוסף)

המשרת הגוי אשם בעון אכילת החמץ

בכל ערב פסח מספרים היו הרה"ק רבי **נפתלי מראפשיץ** זיע"א והרה"ק **הדברי חיים מצאנז** זיע"א מעשה זה, ונכר היה כי טמון בדבר סודות טמירין.

יהודי כפרי שלא ידע את מועד חג הפסח, טכס בלבו עצה לדעת מתי יחול החג, ובא לידי המצאה, כי מאחר ויום אידם של הגויים חל בימי הפסח, ובערב יום אידם הם עושים מקצת תענית בכך שנמנעים מאכילת חמאה וגבינה ושאר מעדנים ומשמנים, אמר לאשתו שתבשל עסות ממלאות עם גבינה ומטגנות בחמאה, ותכבד בהם את המשרת שהיה שמו פאזע.

סימן בדוק יהיה בידם, אם יסרב פאזע

לאכל, הרי שזה הוא יום התענית שלהם, וכך ידעו שחג הפסח הגיע, ואם לאו, הרי להם סימן מבהק שעדין פסח לא בא, היא עשתה כדבריו, וביום המיעד כבדה את פאזע בעסות גבינה מטגנות בחמאה משבחת.

פאזע לא חשב הרבה וזלל בתאבון את המעדנים שהגישו לפניו, והכפרי הבין ממעשיו שעדין לא בא הפסח, למחרת נסע היהודי לעיר, והתפלל לראות את היהודים חוגגים את חג הפסח, הוא חזר לביתו ואמר לאשתו, "הידעת כי פאזע שלנו נהג ככסיל, ואכל ביום תעניתו".

זאת ספר הרה"ק רבי **יעקב מפשעווארסק** זיע"א וסיים, שמעתי ספור זה מהרה"ק רבי **חנה מקאלושיץ** זיע"א ה"ד ששמעו מאביו הרה"ק רבי **מנחם מנדל הלברשטאם** אב"ד פריסטיק זצ"ל, כשסיים הרבי מקאלושיץ הספור אמר, "הלואי ואבין המעשה", ותוף כדי דבור חזר ואמר, "הלואי ואבין קצת מהמעשה הלז".

ונראה לבאר מעט, על פי דאיתא בתנא דבי אליהו זוטא (פרק יט) שביום כפור מניחים את כל העברות על ראש שר אדום ויש לו תרעומות על כך, והיערות דבש (ח"א דרוש א' ד"ה בברכת ולמלטינים) באר את טענתו דבשלמא בעברות הנגרמות מחמת הגלות שאחר חרבן הבית שהוא החריב, הוא אשם, אבל בשאר החטאים מדוע תולים בו את האשמה.

אך התשובה היא כי מאחר וכל ההשפעות ליושבים בגלות באה על ידי שרי אמות העולם, קל לאדם לבא לידי חטא ונמצא שהוא הגורם לזה, דגמת הכפרי שסמך על פאזע ותלה עליו את חטאו שאכל חמץ בפסח, כלומר שהניח עברותיו עליו, ובכך יש למוד זכות על ישראל, שאינם אשמים כל כך בחטאייהם. (דברי חנה הלילך)

הלילה הזה בלנו מסבין

באחת השנים בימי חדש ניסן, שאלו תלמידי הרה"ק רבי **נתן נטע משינאווא** זיע"א בעל **קשוטי כלה** את רבם, מפני מה מתארכת הגלות זמן כה רב, והוא ענה להם שבלי לראשון של פסח הוא ישאל את אליהו הנביא על הדבר. **בליל** יום טוב שני בעת הסדר אמר רבי נטע בזה הלשון, "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, מדוע התארכה הגלות הזאת המכנה לילה יותר משאר הגלילות, לפי שבבליה הזה בלנו מסבין".

השומעים לא הבינו את פונת דבריו, אבל אחרי פסח בעת שהגיע הרה"ק רבי **אלימלך מליז'ענסק** זצ"ל לבקר בבית רבי נטע, הוא בקש מהתלמידים שיאמרו לו מה חדש הרבי בליל הסדר, וכשאמרו לו הגיב מיד, "יפה אמר רבנו נטע".

הוא באר להם את פונת הרבי, על פי דברי הגמרא התמוהים על סבי דבי אתונא (במרוות ה): ששאלו את רבי יהושע בן חנניה, שיש להם 'בירא בדברא', בור בשדה, והם רוצים להכניסו לעיר, והוא ענה להם שיעשו לו חבל מפסלת סבין, והוא יכניס אותו באמצעותו לעיר.

כי 'בירא בדברא' מרמז על בית המקדש המכנה בירא, והוא בשדה, פי נחרב, והם שאלוהו מדוע אינו עושה כדי שיבנה, והוא ענה להם, שיעשו לו חבל מפסלת סבין, כי כשם שלא נתן לגבל סבין ללא קמח פי קשה לצרפו, כך כל זמן ששורר בישראל מחלוקות ושבאת חנם, אי אפשר לצרף את כלל ישראל ולהשתדל בבנינה.

ובעקבותא דמשיחא תתרה המחלקת ושנאת חנם, ועל ידי זה יתקלקלו צוורות שפע פרנסת ישראל, ומחמת גדל הלחץ זו הדקה, יתעוררו התלמידי חכמים והיראים להשתדל בהשכנת שלום, ומתוף זה תצמח הגאולה, אותה יבוא אליהו לגמור.

ועל זה אמר הלילה הזה בלנו מסבין, כי אפלו היראים והשלמים הם מפרדים ומבדלים כמו סבין, וסיים רבי אלימלך, כי זו היתה פונת אליהו בתשובתו להרה"ק רבי נטע. (עטרת צבי)

סוד חצית המצה

שמעתי מפני קדשו של הרה"ק **החוקל יצחק** זיע"א כיצד פתח ואמר בקול חוצב להבת אש וברגש קדש נפלא בשם הרה"ק רבי **מנחם מנדל מרימנוב** זיע"א, בהסבר סוד חצית המצה ביחץ.

שהיו פעם שני אוהבים נאמנים מקושרים איש אל רעהו, כאשר הגיעה העת בה הכרחו להפרד זה מזה בעל כרחם, טכסו עצה בנפשם כיצד ישמרו על אהבתם לבל תשתפח, וסכמו שכל אחד יכין תמונה מדמות דיוקנו לזכרון תמיד, אחר חצו את שתי התמונות, וכל אחד לקח לזכרון חצי מתמונת עצמו וחצי מתמונת רעהו.

זהו סוד יחץ, יחוד קודשא בריה הוא ושכינתיה, שישאל נשאים קשורים בבורא כל עולמים והבורא כל עולמים

נחוץ להם מאד, הרשות נתנה, ויהי אף התחילו לדבר, זאת אומרת במלים מקטעות, "בני חזר מבית הפנסת והנה אוי ואבוי", וזאת אומרת "בעלי חזר מבית הפנסת".

מיד הפסיקם הרבי ופתח ואמר בלשון קדשו, "מה הוא חשב, הרב מטשעבין ישב שלא בביתו בליל הסדר, אני לא אוכל לצאת לסדר, ואלו הוא ישב ברגע לסדר".

שתי הנשים בקשו סליחה ומחילה, והבטיחו שמיד בחל המועד יכניסו לרבי את המאה לירות שבקש, אז הורה להם הרבי, "שובו לביתכם, ומצאו הכל על מקומו בשלום". כשחזרו לביתם מצאוהו יושב בראש השלחן ממתין להתחיל את הסדר, והכל ערוך ברב פאר והדר. (נר ישראל)

מעלת ליל יום טוב שני

מדי שנה טרם עריכת הסדר בליל יום טוב שני של גלויות, מספר היה הרה"ק **המאור ושמש** זיע"א ואחריו בנו **הגוטער יוד, הרה"ק רבי יוסף ברוך מנייטשטאט** זיע"א מעשה זה.

שני צדיקים שהיו חברים טובים בימי חייתם, נתנו אחד לשני תקיעת פך שאם האחד יעדר לפני חברו, הוא יבוא מעולם העליון לספר לרעהו הנשאר בעולם מה עבר עליו ומה נעשה בדינו.

כעבר מספר שנים נפטר אחד החברים לבית עולמו, ורק אחר זמן רב, הוא הגיע לחברו בחלום הלילה, הוא נשאל מדוע לא בא עד כה, והסביר כי היה לו מאד קשה לרדת מהעולם העליון לעולם השפל, לנשמה הקדושה קשה לסבל את האויר והריח של העולם התחתון.

שאל החבר שיספר לו משהו מהעולם העליון, והוא ענה שהוא יספר לו דבר אחד, כי בזמן שבני ישראל עורכים את הסדר בליל שני של פסח, דהינו ביום טוב שני של גלויות, קורא הקב"ה לכל פמליא של מעלה ואומר, "בואו וראו כיצד עורכים בני סדר פסח של גלויות, אפלו שלא צויתי להם וזה רק תקנת החכמים, ובאיזה התעוררות דקדושה מתוך שמחה עצומה בקדושה ובטהרה הם עורכים סדר זה", מיד פורצת שמחה גדולה ועצומה בפמליא של מעלה, שאין לשער ואין לתאר. (אלף כסף)

לירות", סכום עצום בימים ההם, "אותם חביבים עוד להשלים, ברוצני להשתתף בחצי הסכום ואתן שש מאות לירות, וצריכים להשיג עוד שש מאות לירות, קח נא את הרשימה שהכנתי ובה ששה שמות, תלך אליהם ותקח מכל אחד תרומה של מאה לירות לצורך מצוה רבה זו".

המקרב יצא למלא השליחות ובקר אצל כל אחד המנויים ברשימה, חמשה מהם השתתפו כל אחד בסכום של מאה לירות, רק אחד מהרשומים העז לסרב, באמרו לשליח שימסר לרבי שלא ישלח אליו שליחים כאלו, ושללא יחיבוהו לתן לדברים שלבו של הרבי חפץ כי יש לו ענינים משלו.

השליח חזר אל הרבי והגיש את הרשימה בצרוף הכסף, כראות הרבי שחסרים מאה לירות, ברר מי היו הנותנים ומי לא נתן, אף השליח פמוכן לא מסר את דברי האיש ההוא כי די לו בכך שלא צית לפקדה, הרבי הודה לו על טרחתו, ופטרו לשלום.

בבל שנה בליל התקדש החג אחרי שסימו תפלת ערבית, היה הרבי נשאר סגור בחדרו המיוחד עד שנכנס לערוך את הסדר יחד עם משפחתו ועם האורחים שהזמנו, וברגע שהתחיל לערוך את הסדר, סגרו את הדלת ולא נתנה רשות לאיש להצטרף.

באותה שנה נשאר הרבי סגור בחדרו יותר מהזמן הקבוע בכל שנה, עבר רבע שעה וחצי שעה והרבי עדין לא יצא, איש לא העז להפריע לו והכל ישובו והמתינו, פתאום נכנסו שתי נשים בעינים דומעות ובבכיה ושאלו האם אפשר להכנס אל הרבי ולהתברך מברכת קדשו, כי צרה ארעה לפתע בביתם.

היום טרם נכנס החג, טרחו ויגעו והכינו הכל כדבעי למיהוי והיה הכל ערוך להתחיל עם הסדר, אף כשהגיע בעל הבית להתישב על יד השלחן נכנסה בו לפתע רוח שטות ושגעון, הוא התחיל להפך הקערה על פיה ואת השלחן על כל כליו כשהוא משרה חרבו ושממה בכל הבית, וכל זה מלנה בצעקות חרופים וגדופים, הם אינם יודעות לשית עצות בנפשם, לכן באו להזכירו לפקדת ישועה לפני הרבי.

הגבאי פתח את דלת הרבי בחשש, ואמר ששתי נשים מחכות בחוץ והדבר

נשאר קשור בישראל, לכן חוצים את המצה האמצעית שהיא כנגד לוי המרמז על דבקות, חוצים אותה לשנים, ולוקחים כביכול את חציו של הקב"ה.

אף הוא כביכול נוטל את החצי שלנו, כי אנו עושים מה שהוא עושה, והוא כביכול עושה כל המצות שאנחנו עושים, ואז נשארים מקשרים זה לזה באהבתם, כפי שאמר הרה"ק הקדשת לוי זיע"א שאנחנו מכנים את החג "פסח", לזכר שפסח ה' על הפתח ואותנו הציל, והוא יתברך מכנה את החג בשם "חג המצות", להזכיר חבתו של ישראל שלא הספיק בצקם להחמיץ ויצאו באמונה ובבטחון בו יתברך. (תולדות צבי)

כוס שמחזיקה בקבוק שלם

ספר אחד החסידים שזכה להיות בצל הרה"ק **רבי דב בעריש מביאלא** זיע"א בעת עריכת השלחן בליל הסדר, עבור שתית ארבעת הכוסות העמידו לרבי כוס גדולה מאד, שהחזיקה כבקבוק יין שלם, והוא נהג לשותות את מלא הכוס בכל פעם.

הסדר נמשך זמן רב עד אור הבקר, כשנגמר הסדר והרבי ראה שכבר האיר היום, הוא נוטל את ידי, אמר ברכות השחר, ושכב על הספה כרבע שעה, ומיד נכנס לבית המדרש לתפלת החג שנמשכה עד השעה ארבע אחר הצהרים. (מגיד דבריו ליעקב)

גם הרב מטשעבין ערוך סדר

בעצומן של ימות הגשמים, זכה הגאון **מטשעבין רבי דב בעריש ויינפלד** זצ"ל, לעלות לארץ הקדש מגלותו בסיביר אחרי נדודים וטלטולים שונים, אף עד שהגיעה תקופת ניסן, טרם הצליח להסתדר בדירה משלו ועדין לא בא אל הנחלה ואל המנוחה.

בהיותו מחסידי הרה"ק **רבי ישראל מהוסיאטין** זיע"א, היה הרבי מטרד מסבלו, ובראש חודש ניסן הוא פנה אל אחד ממקרביו ואמר, "תשמע מה שאמר לך, הגיע יהודי גדול לארץ ישראל", וחרז וכפל, "יהודי גדול, הרב מטשעבין, עדין אין לו דירה משלו לגור בה, וחג הפסח ממשמש ובא.

עכשו יש לו הזדמנות לרכש דירה נאה, אף עדין חסר סכום של אלף ומאתים

פסח

פסח של חסיד בסיביר

היה זה בתחילת חודש ניסן של שנת תש"ג כשהחסיד רבי אליעזר ננס הוזמן אל משרדי מחנה העבודה בסיביר. הימים הם ימי מסך הברזל המקיף את מדינות ברית המועצות, והחסיד ששמר במסירות נפש על הגחלת היהודית ברוסיה הסובייטית מצא את עצמו נענש בעשר שנות גלות לארץ גזירה, לעבודת פרך, בסיביר הקפואה.

היה זה בתחילת שנת תרצ"ו כאשר החסיד רבי אליעזר הובא לחקירה באשמת פעילות מזיקה וחתרנית נגד המדינה. פעילות זו כמובן לא הייתה כי אם שם כסוי ל'עוון' החמור של לימוד תורה עם ילדים ובחורים, פתיחת 'חדרים' ושאר מיני דברים שנועדו לחיזוק היהדות. לאמיתו של דבר היה חטאו הגדול עצם היותו יהודי חסיד, ונוסף גם הוא, פעילותו האינטנסיבית לשמירת גחלת היהדות, לא רק במשפחתו שלו כי אם גם בסביבתו הקרובה והרחוקה. 'כל ישראל ערבים זה לזה' והחסיד ידע כי האחריות לקיום היהדות מוטלת עליו, והוא אכן עשה זאת ללא פחד ומורא.

מרגלי החרש ושליחי הק.ג.ב. ידעו כי רבי אליעזר ננס פועל ועושה במשך כל שעות היממה להגדיל תורה ולהאדירה, להפיץ תורה וללמדה, והם החליטו לעצור זאת באגרסיביות. החסיד הובא למשפט על 'פגיעתו במדינה', וגזר דינו הנורא נקבע לעבודת פרך בסיביר, תוך טיעון שבמחנה העבודה יחנכוהו להטיב את דרכיו ולחדול מחתרנותו נגד המדינה.

גם בהיותו במחנה בסיביר המשיך החסיד רבי אליעזר ננס למסור את נפשו על קיום התורה ושמירת המצוות, ובמיוחד התעקש על שמירת השבתות. בכל כוחו לא לעשות בהם מלאכה אסורה. עד כדי כך היה הדבר ידוע, שהוא זכה אצל אנשי המחנה לכינוי "סובוטא", שפירושו "שבת", בשל כך שעשה הכל כדי שלא לעבוד בשבת.

את כוחו ינק החסיד מרבותיו הגדולים, אדמו"רי בית ליובאוויטש זיע"א. בהיותו כבן חמש שנים הביאו אביו אל הקודש פנימה, אל הרה"ק הרש"ב מליובאוויטש זיע"א, שבירכו בברכה צופה פני עתיד: "כשם שלחרבו של פרעה הרשע לא הייתה שליטה על משה רבינו, כך גם יהיה אצלך, וכל חרב לא תשלוט בך".

לימים נכנס רבי אליעזר ננס ל'יחידות' ראשונה אצל בנו הרה"ק הריי"צ מליובאוויטש זיע"א שפתח עימו בדברים על מרדכי הצדיק עליו נאמר שהוא לא כרע ולא השתחוה להמן הרשע, אולם כעסו הגדול היה כשראה שמרדכי

הצדיק אפילו לא זז כמלוא נימה ממנו, וכמו שנאמר (אסתר ה ט): 'וַיִּכְרְאוּת הַמֶּן אֶת מֶרְדֳּכָי בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ וְלֹא קָם וְלֹא יָעַ מִמֶּנּוּ וַיִּמְלֵא הַמֶּן עַל מֶרְדֳּכָי חֲמָה'. הדרך היחידה, הטעים הריי"צ באזני חסידו הנאמן, להתמודד מול התעמולה הקומוניסטית והכפירה הנוראה והאכזרית היא רק באופן של 'לא קם ולא זע ממנו'. אם תעשה כך - תוכל להמן הרשע ולממשיכי דרכו.

את דבריו אלו חזר הריי"צ והזכיר רבי אליעזר בשעה שעמד על מדרגות הרכבת בדרכו האחרונה בה יצא מרוסיה שלא על מנת לשוב. המוני חסידים ליוו את הרבי הנערץ, ורבי אליעזר הצליח להשתחל בין ההמונים ולבקש את ברכתו של הרבי טרם נסיעתו. הרבי הביט בו בעיניו החודרות ושאל: האם דבריי ב'יחידות' הראשונה זכורים לך? רבי אליעזר הנהן בראשו לחיוב, והרבי בירך אותו בהתרגשות: אם תקיים את מה שדיברנו, הרי שתזכה להגיע למקומך בארץ ישראל.

דיבורים אלו של הרביים הקדושים נחקקו היטב בנשמתו של רבי אליעזר והוא אכן לא נע ולא זע מאימת העמלק הקומוניסטי, וגם כשנידון לגלות והגיע לסיביר, המשיך ללא הרף בהפצת התורה ושמירת המצוות.

מפעם לפעם היה רבי אליעזר מוזמן אל משרדי המחנה, כששוב ושוב היו חוזרים ומזהירים אותו שיפסיק עם פעילותו החתרנית ויחדל משמירתו האדוקה על חוקי התורה והמצוות. רבי אליעזר היה תמיד עונה בראש מורם: יהודי אני ואת מצוותיו של בורא העולמים אשמור עד נשימת אפי האחרונה.

בפעם הזו, שהתקיימה בשנה השביעית לשהותו במחנה הסיבירי, השיחה נשאה אופי אחר. במשרד ישבה המפקחת של המחנה מטעם השלטונות, שהייתה ממונה גם על הצנזורה של המכתבים והחבילות שהאסירים קיבלו מפעם לפעם אל המחנה. המפקחת הייתה קוראת את המכתבים ובודקת את החבילות כדי שלא יכנסו אל המחנה חומרי תעמולה אסורים או דברים שהשלטונות לא חפצו בהם.

אותה מפקחת צנוורת הייתה חדשה בתפקידה והיא הזמינה את רבי אליעזר ננס לשיחה בה ביקשה לברר אם הוא עדיין מחזיק בהשקפותיו היהודיות והחסידיות. רבי אליעזר ננס ענה בגאון יעקב כי לא חל כל שינוי בעמדותיו, הוא אינו עובד בשבתות ובימים טובים, הוא אוכל כשר ומשתדל ככל יכולתו לקיים את כל מצוות התורה.

השיחה התגלגלה אל עבר ימי הפסח הקרבים ובאים. המפקחת התעניינה על טיבם של מצות, ורבי אליעזר השיב כי בעוד עשרה ימים יחול חג הפסח ובמשך שמונה ימים יהיה אסור לו לאכול חמץ. מלבד זאת, יש לו מצוה

מיוחדת לאכול 'מצות', שהם ריקי קמח ומים שלא תפחו ולא החמיצו.

כשהמפקחת שאלה את רבי אליעזר: מנין יהיו לך מצות, הוא סיפר לה כי לפני יותר מחודשיים הוא קיבל מכתב מאשתו שהתגוררה במוסקבה ובה היא מודיעה לו שבדעתה לשלוח אליו מצות לפסח. רבי אליעזר הוסיף ואמר לה כי הוא מחכה לחבילה זו בכליון עיניים, שכן המצות ועוד מעט המצרכים הכשרים לפסח שיהיו שם יוכלו לסייע בידו גם כדי לשמור את הפסח כהלכתו וגם כדי לחזק את כוחותיו המדולדלים. באנחה קלה, סיפר רבי אליעזר כי הוא נחלש מאוד בתקופה האחרונה והוא סובל ממיחושי קיבה קשים. חבילה זו, הסביר רבי אליעזר למפקחת, תחייה אותי מאוד.

המפקחת הקשיבה בעניין רב והמשיכה להתעניין אצל רבי אליעזר: וכי מה תעשה אילו לא יגיעו אליך המצות? וכשרבי אליעזר השיב כי הוא יוכל לאכול תפוחי אדמה, היא הוסיפה ושאלה: ומה תעשה אילו לא יהיו לך תפוחי אדמה? התשובה של רבי אליעזר הייתה פשוטה ואמיתית: במקרה כזה לא תישאר לי ברירה כי אם לרעוב. אני לא אוכל חמץ, גם אם יהיה עלי להימנע מאוכל לגמרי.

המפקחת השתוממה מאוד לשמע דבריו של רבי אליעזר וניסתה להבין: האם אכן בדעתך לרעוב במשך שמונה ימים, ועוד במצבך הקשה עליו ספרת, עם כאבי הקיבה הקשים שלך?! רבי אליעזר הנהן בראשו ואמר, כי הוא מקווה שבעזרת השם יתברך הוא יצליח להחזיק מעמד. כך הסתיימה השיחה, ורבי אליעזר שב לצרף שבו התגורר.

בערב יום טוב ראשון של פסח פנה רבי אליעזר ננס לשני יהודים שאף הם הוגלו למחנה העבודה והזמין אותם לעשות יחד עמו את ליל הסדר. השניים נענו בשמחה לבקשה, ועם ליל התקדש החג, לאחר שהתפללו יחד תפילת ערבית של חג בשמחה רבה, פנו יחד לערוך את ליל הסדר בחגיגות רבה כפי שהיה ביכולתם.

על השולחן נפרס גליון נייר גדול ונקי ששימש במקום מפה. מים הורחתו בקומקום הישן, וארבע כוסות תה ייצגו את ארבעת הכוסות, שכן יין לא היה ניתן להשיג במקום שממה זה. מתוך פינה מוצנעת הוציא רבי אליעזר שלש מצות, הניחם על השולחן, והחל לומר את ההגדה עד כמה שהוא זכרה בעל פה.

לאחר שאמרו את ההגדה אכלו שלשת היהודים את המצות ושתו את כוסות התה, כשתחינתם בפיהם: השתא עבדי - לשנה הבאה בני חורין, השתא הכא - לשנה הבאה בארעא דישראל.

בדרכה שלה, היא גם ניסתה לתקן את המעשה. עלינו גם לזכור שבעלה הוא פטרייט של המדינה, ולכן אני מסכים למחול ולסלוח לה, בתנאי שהיא תבטיח להתנהג ברחמנות לאסירי המחנה.

האנושיות של רבי אליעזר עשתה רושם עצום על מפקד המחנה. הוא השתומם לשמוע על ויתורו הנאצל של האיש שכמעט מת, לזו שהביאה אותו למצב הזה, והבטיח כי הוא לא יעביר את הסיפור לתביעה הכללית, אלא יסתפק בכך שהיא תועבר מתפקידה ותקבל משרה פחות אחראית.

סיפורו של רבי אליעזר לא מסתיים כאן. הוא גם לא הסתיים במלאות עשר השנים שנגזרו עליו, שכן תיכף עם סיומם נגזרו עליו עוד עשר שנים, וזאת כעונש על כל עניני התורה והמצוות בהם עסק בסיביר. אולם בסופו של דבר, לאחר עשרים השנה שהיה בגלות, שוחרר רבי אליעזר ועלה לארץ ישראל. ברכתו של הרבי התקיימה.

כתב הרה"ק האוהב ישראל מאפטא זיע"א (פרשת בא): הנה יש כמה בני אדם שעושיין מצוה אחת, ואין טעם ומחשבה של אדם זה בעשייתו את המצוה כטעם ומחשבה של אדם הזה בעשייתו מצוה זו גופא. דעיקר הוא הכוונה זכה ורצויה בעשייתה, רצונו לומר, כשהאדם עושה מצוה היא בכל לבו ונפשו ומאודו בדחילו ורחימו ולמסור נפשו עליו מחמת שבוער בלבו אהבת ה' מאוד כמו שכתוב (שיר השירים ח ז) 'אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו'. ויהיה מתוק לו עשיית המצוה יותר ויותר מכל מיני מתיקות שבעולם ויהא שש ושמוח כמוצא שלל רב ויותר. ועל ידי זה עושה אותה במסירות נפש ולא יבוש מהמלעיגים עליו.

וכמו כן במצות קרבן פסח שצויה השי"ת שיקחו להם בעשור לחודש טלה ויקשרו אותו בכרעי המטה ולהיות מוכן לשחטו בערב פסח והנה היו ביניהם כמה אנשים מן הערב רב וכדומה שלא היו מאמינים בדבר זה שיגאלו והיו מתלוצצים מזה. **אמנם הכשרים שבישראל בני אברהם יצחק ויעקב תפסו אומנות אבותיהם הקדושים בידיהם ומסרו נפשם להשי"ת לקיים מצותו וקשרו הטלה בכרעי המטה הגם שהיו תועבת מצרים כמו שכתוב 'הן נזבח את תועבת מצרים' וגו', עם כל זה לא חששו לזה וקיימו פקודת מלכנו כולם כאחד במסירות נפש באמת ותמים.**

אחד, מחמת גודל האמונה שהאמינו בני ישראל בהשי"ת ובמשה עבדו שבדודא תהיה הגאולה. והשני, מחמת שהשי"ת צוה לעשות כן עשו פקודתו יתברך לקיים מצוותו במסירות נפש כמו יצחק אבינו ע"ה בעת העקידה שפשט צוארו לקיים דבר ה', ולא חששו לדברי המלעיגים והליצינים כמו שרי ועבדי פרעה אשר יראו זאת וישחקו עליהם.

לאכול. ריחה של הלחמניה הטריה סחרר את ראשו של רבי אליעזר, אך הוא הצליח לומר לה: איני אוכל חמץ בפסח. תודה על המתנה אך איני יכול לקבל זאת.

המפקחת חזרה והגיעה שוב ושוב במהלך ימי הפסח. פעם אחת היא הביאה איתה עוגיות 'גלוסקאות נאות' אותם אפתה בעצמה עם סוכר ושמן, ופעם אחרת הגיעה עם מוצרי חמץ אחרים. בכל פעם דחה רבי אליעזר את ההצעה, ולמרות שהמפקחת הזהירה אותו: אם לא תאכל - תמות מחולשה ומרעב, סירב רבי אליעזר בתוקף רב.

ככל שעברו הימים נחלש רבי אליעזר יותר ויותר. הוא שכב במיטה, כמעט בלי יכולת לזוז, ואחד מחבריו השקה אותו במים חמים עם סוכר. ביום אחרון של פסח כבר מצא רבי אליעזר את עצמו מתעורר מעלפונו במרפאה של המחנה, מקבל זריקה שאוששה אותו מעט, והוא ראה בחלון שעוד מעט כבר שוקעת השמש.

ברגעים של תחילת הלילה כבר הגיע אחד מידידיו של רבי אליעזר עם צנימים וכוס תה מתוק. הוא השרה את הצנימים בתה, והאכיל את רבי אליעזר כמו שמאכילים תינוק. לאט לאט חזר רבי אליעזר לעצמו, והנה אחד מהיהודים שהיה עם רבי אליעזר בלילות הסדר הגיע אליו וידיעה מפתיעה בפיו: הייתי במשרד הדואר ונודע לי כי זמן מה לפני הפסח הגיעה חבילה עבורך מהבית, היו בה מצות ומצרכים כשרים לפסח, אלא שהמפקחת שלחה את החבילה חזרה לביתך.

ברגע זה הכתה ברבי אליעזר ההבנה הנוראה: זו הסיבה שהמפקחת דאגה כל כך שיהיה לי אוכל בפסח. היא חששה, כפי הנראה, שלא אחזיק מעמד ומותי ירבוץ על מצפונה...

חלפו ימים רבים, ויום אחד נקרא רבי אליעזר שוב אל משרדי המחנה. הפעם המתין לו שם מפקד המחנה, כשהמפקחת, מפוחדת לחלוטין, עמדה שם גם היא. המפקד פנה לרבי אליעזר ואמר: הגיע אלי ידיעה שהמפקחת החזירה חבילה שקיבלת לקראת חג הפסח. ולא נחה דעתה עד שהיא השמידה גם שני מכתבים שהגיעו אליך בהם נכתב אודות החבילה שנשלחה אליך. בדקתי את הנושא והמפקחת הודתה בפני על העוול שעשתה. חתום כאן על מכתב תלונה נגדה, ואני אישית אדאג שהיא תיענש בחומרה.

המפקחת פרצה בבכי וביקשה מהמפקד שירחם עליה ועל ילדיה: אלמנה היא מבעלה, קצין גבוה, שנשלח לחזית, למלחמה מול הנאצים ונהרג בשדה הקרב למען המולדת. אולם המפקד לא הסכים לוותר: לא ממני את צריכה לבקש את סליחתי, עלייך לבקש סליחה מאיש זה שכמעט גרמת למותו ברעב...

רבי אליעזר ביקש מהמפקד את רשות הדיבור ואמר: ניכר על המפקחת שהיא התחרטה על המעשה הבלתי אנושי שעשתה, ועוד יותר מכך,

בלילה שלמחרת, לביל הסדר השני, שוב התאספו שלשת היהודים, אלא שהפעם כבר לא היה להם מצות. את ההגדה הם אמרו על כוסות תה וכמה קוביות סוכר. דווקא 'מרור' היה להם בשפע גם בלילה הראשון וגם בלילה השני... לאחר סיום עריכת הסדר, נענה רבי אליעזר ואמר לחבריו: עתה יכול אני לגלות לכם את סוד המצות שהיו לי בליל הסדר הראשון.

חבריו של רבי אליעזר השימו אזניהם כאפרכסת והוא פתח וסיפר: זו כבר השנה השביעית שלי במחנה העבודה כאן בסיביר, ומאז הפסח הראשון שלי כאן נוהג אני תמיד להשאיר שלש מצות לשנה הבאה, מפסח אחד לשני. הרי אין אני יכול לדעת האם גם בשנה הבאה יעלה בידי להשיג מצות טריות, ולכן עיני בראשי שלא לסיים את כל המצות שברשותי, אלא להשאיר כמה מהם עבור השנה הבאה.

השנה התברר לי שטוב ונכון עשיתי. אם במשך כל השנים עד כה, תמיד קיבלתי מהבית חבילת מצות ומצרכים לכבוד חג הפסח, הרי שבזו השנה לא קבלתי את החבילה, ורק כך יכולים היינו לקיים את מצות החג עם אותם מצות שנשארו מהשנה שעברה.

שני היהודים ששמעו את דברי רבי אליעזר נחרדו עד מאוד: אם הוא לא קיבל את החבילה מהבית, הרי שהם למעשה אכלו את המצות שאיתם הוא יכול היה לחיות בימים הקרובים. הם הכירו את רבי אליעזר היטב וידעו כי אם אין לו מצות, הרי שהוא לא יאכל כל דבר אחר שיש בו חשש חמץ. "מדוע לא אמרת לנו שאלו הם המצות שנותרו לך מהשנה שעברה, והרי אם היינו יודעים זאת לא היינו אוכלים לך ממצות אלו?!"

רבי אליעזר חייך בנדיבות ובשמחה ואמר: אכן זו הסיבה שלא גיליתי לכם את הסוד עד עתה. הרי בלילה הראשון של פסח חייב כל יהודי באשר הוא שם לאכול כזית מצה. וחייב זה שלכם, הוא גם חייב עלי, לדאוג לכם לאפשרות לקיים את המצוה. בשאר הימים אסור לאכול חמץ, אך אין חובה לאכול מצות, ואפשר להסתדר איכשהוא עם פירות או תפוחי אדמה. וזה בדיוק מה שאעשה.

חבריו של רבי אליעזר לא הניחו לו: על פירות הרי אין מה לדבר בסיביר, וגם תפוחי אדמה קשה מאוד להשיג. כיצד תוכל להחזיק מעמד במשך כל ימי הפסח כשלא יהיה לך מה לאכול. רבי אליעזר עצם את עיניו בדביקות ואמר: יש לי ברכה קדושה ונעלית שאני עוד אזכה לבוא למקומי בשלום. לכן סמוך ובטוח אני בסיעתא דשמיא שאוכל להחזיק מעמד במשך כל ימי הפסח ואשאר בחיים.

למחרת היום היה לרבי אליעזר אורח בלתי צפוי: המפקחת של המחנה. היא מצאה אותו כשידי רועדות מחולשת הרעב, הוציאה מתיקה לחמניה טריה, ולחשה לו: הבאתי לך משהו

מילין יקדין ויהושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה תא

חז"תא

חז"תא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

אמונת צדיקים - יסוד בעבודת ה'

ומתלונן בצל שדי, הנה הוא מבטיח אותו בעבור השם יתברך שיצילהו מפח יקוש ומן הדבר ומן הפגעים הטבעיים, עד שידרוך על שחל ופתן וירמוס כפיר ותנין. עיי"ש עוד מה שמאריך בזה].

ובאמת היתה האמונה בדברי חכמים הקדמה למתן תורה, כמו שמצינו שנדחה מתן תורה ביום נוסף על פי דבריו של משה רבינו, ובכך למדנו לראות שאמונת חכמים היא תנאי והכנה לקבלת התורה, ויש כח בידי חכמים לעשות הכל כרצונם, בבחינת צדיק גוזר והקב"ה מקיים, ולא זו בלבד בימיו של משה רבינו כי כוחו נמשך גם לדורות עולם אצל הצדיקים שבכל דור ודור, כי אתפשטותא דמשה בכל דרא, וכמו שנרמז בדברי חז"ל שהיו מכנים את גדול הדור וקוראים לו 'משה'.

אמונת צדיקים מביאה לאמונה בה'

ובזכות אמונה תמימה ברועי ומנהיגי ישראל אשר שתל הקב"ה בכל דור ודור, אפשר להגיע לאמונה שלמה בה' ובתורתו, וגם זה נרמז בקריעת ים סוף 'וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים ויאמינו בה' ובמשה עבדו', כי אף על פי שראו ישראל את כוחו של משה רבינו ע"ה במצרים, שראו במוחש את היד הגדולה שבמצרים, עם כל זה הגיעו בקריעת ים סוף לדרגה גבוהה יותר, והדגיש הכתוב שהגיעו לדרגת בירור האמונה בה' על ידי האמונה במשה רבינו ע"ה.

[וראה בשפת אמת (פסח תרל"ט ד"ה ויאמינו): וידוע מה שכתבו בספרים כי על ידי אמונת חכמים יכולין לבוא לאמונת הבורא יתברך, כי אמונתו למעלה מאמונת חכמים, אבל הוא בחינת 'אני ראשון ואני אחרון', כי יש אמונה בה' מקודם, וזה מביא לאמונת חכמים, ואחר כך באין לאמונה אמיתית בהשי"ת, וכן הסדר בכאן 'ויאמינו בה' אחר כך 'ובמשה', ואחר כך 'אז ישיר' כו', שבהשירה באו בני ישראל לאמונה אמיתית].

דבריו בנבואה, עם זאת נאמין בכל דבריו גם שהם מפי עצמו, ובכוח אמונתם זו זכו לגאולה שלמה ממצרים בקריעת ים סוף.

אמונת חכמים הכנה למתן תורה

בכוח אמונת חכמים מתחזקת שמירת התורה בקרב ישראל, כי קודם מתן תורה ביקש הקב"ה לחזק את אמונת בי ישראל במשה רבינו, וכמו שכתוב (שמות יט ט) 'הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם כך יאמינו לעולם', ועל ידי שיתחזקו באמונתם במשה רבינו יהיה קיום לתורה.

[וראה בספר העיקרים (מאמר ד פרק כב): עיקר גדול אל התורה ושורש אל האמונה שהוא מסתעף מאמונת ההשגחה הוא, שהשם יתברך מכריח הטבע תחת כפות רגלי המאמינים, כמו שאמר משה רבינו אחר התפלה שסדר במזמור 'תפלה למשה איש האלהים', אמר שהיושב בסתר עליון

ו'יאמינו בה' ובמשה עבדו' (יד לא). בגודל מעלת אמונת חכמים הפליא לבאר בעל התפארת שלמה (בשלה ד"ה וישובו) שאמונת חכמים אין פירושה רק להאמין בדברי ה' הנמסרים לנו מפי חכמים, כי זו אמונה בדברי ה' ולא בדברי הצדיקים, ועיקר מעלת אמונת חכמים היא כשמאמין בדברי הצדיק הנאמרים לו אף שלא בשם ה', ומקבל את דברי הצדיק כמו שהם, ואף אם הדברים נוגדים את ההיגיון מבטל דעתו בפני דברי צדיקים.

והמאמין בכל ליבו בדברי צדיקים זוכה לגאולה אמיתית, וכמו שמצינו שקודם קריעת ים סוף הוצרכו בני ישראל להתנסות במידה קדושה זו של אמונת חכמים, כשצויה אותם משה רבינו לחזור לאחור לצד המצרים, וזהו דבר שאין הדעת סובלת אותו, ואף על פי כן התחזקו בני ישראל להאמין בדבריו, כמו שאמרו 'אין לנו אלא דברי בן עמרם', כלומר אף אם אין אנו יודעים במעלתו שכל

מילתא דפליאה

השפעת פרנסה בשביעי של פסח

כבר אמרנו שפסח זמן מסוגל להשפעת הפרנסה, ובפרט ביום שביעי של פסח תוספת סגולה יש בו לקבל שפע פרנסה מידו הפתוחה והמלאה. וכך דרש הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב ע"ה, על הכתוב שנאמר בענין שביעי של פסח (שמות יב טז) 'אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם', והוא רמז שביום זה 'הוא לבדו' הקב"ה 'יעשה לכם' כפי הצריך לכם למלאכת אוכל נפש. מן הכתוב 'יעשה לכל נפש' דרשו חז"ל היתר מלאכות שהן לצורך אוכל נפש, והוא רמז להשפעת הפרנסה ושאר צרכי אוכל נפש ביום זה.

הוסיף עליו הרה"ק בעל בני יששכר ע"ה, שהרי אמרו חז"ל (פסחים קיח.) 'קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף', וביום זה שנבקע בו ים סוף בודאי הוא מסוגל גם להשפעת מזונות ופרנסה.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

שירה - בעת הארת הנשמה

מליסקא זלה"ה (בפירושו שערי הישר על תהלים קמו) לבאר ענין זה, ובהקדם מפרש תיבת 'הללויה' שהוא אותיות 'הללו' י"ה על פי דברי חז"ל (מדרש תהלים קיג) אין העולם כדאי להלל בכל השם אלא בחציו שנאמר (תהלים קנ ו) 'כל הנשמה תהלל יה', כי כמו שביארנו לעיל שבהנהגת העולם שאם יבא איש בזוי ויאמר הלל ושבח למלך גדול הלא יחשב לפגם בכבוד המלך, וכל שכן אנחנו קרוצי חומר איך נשבח להקדוש ברוך הוא אשר לגדולתו אין חקר. אך הביאור על פי פירוש המשנה באבות (פ"ג מ"ז) תן לו משלו שאתה ושלך שלו, כי אם יאמר האדם מי אנכי שאתן מתנה להבורא יתברך, טעות הוא בידי, שהרי בשלמא אם היינו נותנים לו מעצמינו היה נחשב לפחיתות לפניו וכל שכן מפחת ערך, אבל באמת כל מה שיש לנו הכל הוא שלו, ואם כן הכל על ידי כח אלקי, ואין זה פחיתות לפניו, ולכן אמר דוד המלך ע"ה (דה"א א' כט יד) 'כי ממך הכל ומידך נתנו לך', פירוש שאפילו כח הנתנה הוא מכחך, וזהו שאמר תן לו משלו, ואל תאמר שהוא פחיתות כבוד, כי אתה ושלך שלו.

והנה הנשמה הוא חלק אלקי ממעל והגוף חלק האדם כמו שאמרו חז"ל (נדה לא.), ולכן מצד הנשמה שהוא חלק אלקי בזה שפיר יכולים להלל ולשבח אותו יתברך כיון שאין השבח מעצמינו רק מחלקו, כי הנשמה מעצמותו נפח כמבואר בזוהר, ועל כן אין פחיתות לפניו יתברך על ידי שמהללין אותו. ואיתא (ראה באר מים חיים עקב) י"ה בחינת שמים, ו"ה בחינת ארץ, כענין 'ישמחו השמים הוא י"ה ו'תגל הארץ הוא ו"ה, ואמרו חז"ל (סנהדרין צא): 'יקרא אל השמים מעל' זו הנשמה, 'ואל הארץ' זו הגוף, ואם כן הנשמה מן השמים מורה על שם י"ה והגוף בחינת ארץ על ו"ה, ומצד י"ה שהוא השמים בחינת הנשמה ראוי להלל אותו, מה שאין כן מצד הגוף בחינת ארץ אינו ראוי להלל בחינת ו"ה, וזהו שאמרו אין העולם כדאי להלל בכל השם דהיינו עם ו"ה שהוא מצד הגוף, כי זה פחיתות לפניו, אלא בחציו שנאמר 'כל הנשמה תהלל י"ה' היינו מצד הנשמה שמורה על שם י"ה.

הגשמיים האלו בלבד אנחנו דומים לגויים ואין בידנו לעשות בהם נחת רוח לקדוש ברוך הוא כשנשבח אותו בהם. ואילו אחר כך בסיפא כשאנו אומרים 'על כן אברים שפלטת בנו', תיכף ומיד מזכירים ומדגישים 'ורוח ונשמה שנפחת באפינו' שהם חלק אלקי ממעל, וביחד עם הלשון אשר שמת בפנינו, הן הם יודו ויברכו וישבחו ויפארו וישוררו וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו את שמך מלכנו תמיד, שכן אם יש נשמה אפשר לשבח לקדוש ברוך הוא, שהרי בכוחם של הנשמה והרוח שהם חלק אלקי ממעל לברך שמו יתברך הרבה יותר מעינים המאירות כשמש וירח וכל שאר האברים הגשמיים, וכמו שמתחילים התפלה היקרה 'נשמת כל חי תברך את שמך ה' אלקינו ורוח כל בשר תפאר ותרום זכרך מלכנו תמיד'.

טעם לאמירת תפלת נשמת בשב"ק

בכח הנשמה להודות ולהלל תמיד להקדוש ברוך הוא כמפורש בפסוק (תהלים קנ ו) 'כל הנשמה תהלל יה', שהרי בזה נשתנה יצירת האדם יותר משאר בעלי חיים כמו דכתיב (בראשית ב ז) 'ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה' ותרגם אונקלוס 'והות באדם לרוח ממללא', כי נמשך ממנה כח הדיבור להלל ולשבח לבורא יתברך כמו שהרחיב בזה **בדרשות מהרימ"ט** (פרשת תזריע דרוש א), והוא תכלית בריאת האדם ויתרונו על כל הבריאה כי שיח וכי שייג לו להלל ולשבח לבורא יתברך ולעסוק בפיו בתורה הקדושה, ועל פי דבריו הוסיף **בשפה אחת להחיד"א** (ד"ה נשמת) נופך מדיליה, שלכך בשבת כשמקבל איש ישראל נשמה יתירה אזי הוא מודה ומהלל להשם יתברך יותר ומאריך בפסוקי דזמרה עד שמגיע לתפלה היקרה 'נשמת כל חי', שהנשמה הקדושה ת'ברך את' ש'מך ראשי תיבות עם הכולל בגימטריא שב"ת, ורוח כל בשר תפאר ותרום זכרך מלכנו תמיד וכו', כי לא נתן לנו הבורא נשמה ורוח כי אם לברך בשמו.

בכח הנשמה שהיא חלק אלקי ממעל ניתן להלל ולשבח

דברים נפלאים כתב הרה"ק ר' צבי הירש

אָז יְשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָה (טו א). בגמרא (סנהדרין צא): דקדקו: 'שר' לא נאמר, אלא 'ישיר', מכאן לתחיית המתים מן התורה. ביאר **השפת אמת** ע"ה (תרנ"ב ד"ה בפסוק אז) כי השירה והשמחה שבעולם הזה אינם בשלימות, ורק כאשר נמצאים בזמנים שמעל הטבע, כמו קריעת ים סוף ושבת, יכולים לשיר ולשמוח לפניו יתברך בשלימות. ולכך נלמד מכאן תחיית המתים, מאחר שישראל אמרו שירה לפני ה' מוכח שנתעורר בהם אותו הכוח מעין לעתיד בתחיית המתים.

האם ניתן לשבח לקב"ה

בהקדמה זו נוכל להבין מה בתפילה הקדושה והנשגבה שזוכים אנו להגיד בכל שבת - 'נשמת כל חי'. בתחילה אומרים 'ואילו פינו מלא שירה כים, ולשונונו רנה כהמון גליו, ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע, ועינינו מאירות כשמש וכירח, וידינו פרושות כנשרי שמים, ורגלינו קלות כאילות, אין אנחנו מספיקים להודות לך ה' אלקינו, ולברך את שמך מלכנו על אחת מאלף אלפי אלפים ורבי רבבות פעמים, הטובות נסים ונפלאות שעשית עם אבותינו ועמנו', מוכח מזה שהשבחים שלנו אינם מספיקים לשבח להקדוש ברוך הוא, כיון שכל שבח ימעיט מערכו של הקדוש ברוך הוא, ואילו בהמשך אנו סותרים את עצמינו כשאומרים 'על כן אברים שפלטת בנו, ורוח ונשמה שנפחת באפינו, ולשון אשר שמת בפנינו, הן הם יודו ויברכו וישבחו ויפארו וישוררו וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו את שמך מלכנו תמיד', משמע מזה שהשבחים שלנו כן יספיקו לשבח לקדוש ברוך הוא.

אולם בעזרת השם יתברך נראה לתרץ בפשיטות כשנדייק בהבדל בין הרישא לסיפא, שכן ברישא אנו מזכירים כל האברים הגשמיים שיש בגופנו כמו הפה, הלשון, השפתיים, העינים, הידים והרגלים, שבגופם של הגויים גם נמצאים כל האברים הללו בלי הנשמה שהיא חלק אלוקי ממעל, ובאמת אין כל ערך אצל הקדוש ברוך הוא במצוות שהגוי עושה, שהלא אינו עושה נחת רוח להשם יתברך בשום פעולה שעושה ואין לו לא מצוות עשה ולא מצוות לא תעשה, ובאברים

דרגות בעומק האמונה

די, והיו צריכים גם למסור נפשם לקיום רצון ה', וכיון שהובטחו מפי משה רבינו שעתידים הם לראות את ישועת ה' הרי נפגמה בכך מסירות נפשם, כי היה בדעתם למסור נפשם על מנת שיעשה להם נס, ולכן אמר לו ה' יתברך (פסוק טו) 'מה תצעק אלי לבל יוסיף להתפלל בעבורם, כי עיקר הישועה תבוא על ידי שימסרו נפשם שלא על מנת שיעשה להם נס, ולכן 'דבר אל בני ישראל ויסעו' גם בלי לדעת מהיכן תבוא להם הישועה, וכיון שימסרו נפשם מבלי לצפות לנס יזכו בכוח זה לישועת ה'.

[וכמו שמצינו בדברי חז"ל שבכוח מסירות נפש נקרע לפניו הים, וכן הוא במכילתא (פר' בשלח מס' דויהי ה): כיון שעמדו שבטים על הים זה אומר אין אני יורד תחלה לים וזה אומר אין אני יורד תחלה לים [וכו'], מתוך שהיו עומדין ונוטלין עצה קפץ נחשון בן עמינדב ונפל לים [וכו'], מיד אמר המקום למשה ידידי טובע בים והים סוגר ושונא רודף ואתה עומד ומרבה בתפלה, אמר לפניו רבונו של עולם ומה בידי לעשות, אמר לו 'ואתה הרם את מטך', ומה אמרו משה וישראל על הים 'ה' ימלוך וגו', אמר המקום מי שהמליכני תחלה על הים אעשהו מלך על ישראל].

אברי הגוף, לקיים את הכתוב (תהלים לה, י) 'כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך', שירגישו כל איבריו שאין עוד מלבדו, כי ידיעת המוח והלב אין בהם די כמו שרואים לפעמים כשמתרגש על האדם דבר מטיל אימה ואין אמונתו עומדת להישאר במנוחת הנפש, ורק אם עלה בידו להשריש את האמונה בכל איברי גופו אזי אין פחד ומורא שולטים בו והוא שליו ובטוח.

שלמות האמונה בקריעת ים סוף

ובזה מובן מה שנאמר עתה בעת קריעת הים 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו. כי תחילה הייתה האמונה קבועה במוח אבל לא פשטה במעשיהם, וכמו שאמר משה רבינו 'והן לא יאמינו', כי אין אמונתם חזקה כדי לשלוט בכל גופם, ועל זה השיב לו הקב"ה שבניו מאמינים בני מאמינים, ומעט מעט עלתה בידם להמשיך את האמונה גם בלב ובשאר איבריהם, עד שבקריעת ים סוף התפשטה האמונה בקרבם בשלמות ומסרו נפשם להיכנס בים סוף בלי מורא, ועל זה נאמר 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו' באמונה שלמה שאין למעלה ממנה.

קריעת ים סוף בכוח מסירות נפש

עוד יתכן לפרש, כי באמונתם לא היה

וישע ה' ביום ההוא וגו' ויִרָא יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְרַיִם וְגו' ויִרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה וְגו' ויִירָאוּ הָעַם אֶת ה' וַיֵּאֱמִינוּ בֵּה' וּבַמֶּשֶׁה עַבְדּוֹ (יד ל-לא). יש להבין ולהעמיק בכוונת כתוב זה. וכי אך עתה באו לאמונה, הלא כבר בהיותם במצרים נאמר (לעיל ד לא) 'ויאמן העם'. וכן דרשו רבותינו ז"ל במכילתא (בשלח מס' דויהי ו) שלא נגאלו ישראל ממצרים אלא בשכר האמונה שנאמר 'ויאמן העם'. אם כן מה בא הכתוב ללמדנו שלאחר ש'וישע ה' ביום ההוא' וגו' וראו ישראל את מצרים טובעים, וראו את היד הגדולה, אז הגיעו בני ישראל לאמונה בה' ובמשה עבדו, שמשמע שעד עתה לא הגיעו לכך.

אמונת המוח והלב והאיברים

ביאורם של דברים, כי בעומק השגת האמונה נמצא כמה מיני מדרגות, האמונה הראשונה היא אמונת המוח, למעלה ממנה היא אמונת הלב, דהיינו להמשיך את האמונה מידיעתה במוח להרגיש אותה בתוככי הלב שיהיו כל הרגשותיו מלאים באמונה בה', כי המרחק בין המוח והלב הוא כמו המרחק בין השמים והארץ, ואחר שזוכה להמשיך את האמונה בעומק ליבו אזי יוסיף עוד להשפיע את האמונה גם לכל האיברים, שתהיה אמונת ה' חדורה בכל

זיווגו של אדם כקריעת ים סוף

הבורא נסתרת בעולמו, מכל מקום בשידוך נגלית ההנהגה, ואפשר לראות בעין בשר הכיצד מתגלגל השידוך על ידי ההשגחה העליונה.

ואפשר למצוא סמך לדבר בגמרא (מו"ק יח:): מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים מה' אשה לאיש, מן התורה דכתיב (בראשית כד נ) 'ויען לבן ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר', מן הנביאים דכתיב (שופטים יד ד) 'ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא', מן הכתובים דכתיב (משלי יט ד) 'בית והון נחלת אבות ומה' אשה משכלת'. ואף שבוודאי כל מאורעותינו נגזרים מאת ה', אבל בעניני זיווגים אפשר להכיר בכך במוחש כי מה' יצא הדבר.

וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום' כי אכן השידוכים הם מאת ה' ללא התערבות מעשה אנוש ותחבולותיו, כפי שפירש הגאון מוילנא ע"ה בספרו יהל אור על הזוהר (פקודי רנה). את הפסוק (תהלים קכז א) 'אם ה' לא יבנה בית שווא עמלו בוניו בו', 'בית' הוא השידוך להקמת בית יהודי, ואם לא יצא השידוך מאת ה', לשווא יתייגעו העוסקים בו כי לא יצא אל הפועל.

וכן אומרים בשם החזון איש ע"ה שאף שבזמנינו יש הסתר פנים והנהגת

התייצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לְקַם הַיּוֹם (יד יג). מפסוק זה רמז החיד"א ע"ה בספרו לחם מן השמים (בשלח אות ח) את שאמרו חז"ל (סוטה ב). קשה זיווגו של אדם לפני המקום כקריעת ים סוף. דמה שאמרה תורה 'התייצבו עולה בגימטריא 'חתן כלה', לומר שזיווגם של חתן וכלה דומה לקריעת ים סוף. [ועוד פירש החיד"א שלפיכך נרמז ענין חתן וכלה קודם קריעת ים סוף, לומר שזכו לקריעת ים סוף בזכות מתן תורה שבהם נמשלו הקב"ה וכנסת ישראל לחתן וכלה].

בשידוכים נגלה ביותר ישועת ה'

ועל ענין השידוכים נאמר 'התייצבו

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להעתיק ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראל

חסד לאברהם
 ראדאמסק
 חסד לאברהם
 ר"א מקאליסק
 יסוד האמונה
 סידורו של שבת
 ערבי נחל
 ישמח משה
 תניא
 זכרון זאת

שארית ישראל
 תפארת שלמה
 יסוד העבודה
 מגן אברהם
 דברי יחזקאל
 פרי צדיק
 צדקת הצדיק
 דגל מחנה אפרים
 עמוד העבודה

באר מים חיים
 יושר דברי אמת
 מנחם ציון
 אוהב ישראל
 מאור ושמש
 זרע קודש
 בת עין
 אור לשמים
 בני יששכר

אוצר בעל שם טוב
 תולדות יעקב יוסף
 נועם אלימלך
 מגורת זהב החדש
 מאור עינים
 אור המאיר
 עבודת ישראל
 קדושת לוי
 חיים וחסד

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומזפלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליזין בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com